കിഷ്കിന്ധാകാണ്ഡം

ശാരികപ്പൈതലേ! ചാരുശീലേ വരി-
കാരോമലേ! കഥാശേഷവും ചൊല്ലു നീ.
ചൊല്ലുവനെങ്കിലനംഗാരി ശങ്കരൻ
വല്ലഭയോടരുൾചെയ്ത പ്രകാരങ്ങൾ
കല്യാണശീലൻ ദശരഥസൂനു കൌ-
സല്യാതനയനവരജൻ തന്നൊടും
പമ്പാസരസ്തടം ലോകമനോഹരം
സംപ്രാപ്യ വിസ്മയം പൂണ്ടരുളീടിനാൻ:
ക്രോശമാത്രം വിശാലം വിശദാമൃതം
ക്ലേശവിനാശനം ജന്തുപൂർണ്ണസ്ഥലം
ഉൽഫുല്ലപത്മകൽഹാരകുമുദനീ-
ലോല്പലമണ്ഡിതം ഹംസകാരണ്ഡവ-
ഷട്പദകോകിലകുക്കുടകോയഷ്ടി-
സർപ്പസിംഹവ്യാഘ്രസൂകരസേവിതം
പുഷ്പലതാപരിവേഷ്ടിതപാദപ-
സൽഫലസേവിതം സന്തുഷ്ടജന്തുകം
കണ്ടു കൌതൂഹലം പൂണ്ടു തണ്ണീർകുടി-
ച്ചിണ്ടലും തീർത്തു മന്ദം നടന്നീടിനാർ.

ഹനൂമത്സംഗമം

കാലേ വസന്തേ സുശീതളേ ഭൂതലേ
ഭൂലോകപാലബാലന്മാരിരുവരും
ഋഷ്യമൂകാദ്രിപാർശ്വസ്ഥലേ സന്തതം
നിശ്വാസമുൾക്കൊണ്ടു വിപ്രലാപത്തൊടും
സീതാവിരഹം പൊറാഞ്ഞു കരകയും
ചൂതായുധാർത്തി മുഴുത്തു പറകയും

ആധികലർന്നു നടന്നടുക്കും വിധൌ
ഭീതനായ്‌വന്നു ദിനകരപുത്രനും
സത്വരം മന്ത്രികളോടും കുതിച്ചുപാ–
ഞ്ഞുത്തുംഗമായ ശൈലാഗ്രമേറീടിനാൻ.
മാരുതിയോടു ഭയേന ചൊല്ലീടിനാ–
'നാരീവരുന്നതിരുവർ സന്നദ്ധരായ്
നേരേ ധരിച്ചു വരിക നീ വേഗേന
ധീരന്മാരെത്രയുമെന്നുതോന്നും കണ്ടാൽ.
അഗ്രജൻ ചൊൽകയാലെന്നെബ്ബലാലിന്നു
നിഗ്രഹിപ്പാനായ് വരുന്നവരല്ലല്ലീ?
വിക്രമമുള്ളവരെത്രയും തേജസാ
ദിക്കുകളൊക്കെ വിളങ്ങുന്നു കാൺക നീ.
താപസവേഷം ധരിച്ചിരിയ്ക്കുന്നിതു
ചാപബാണാദി ശസ്ത്രങ്ങളുമുണ്ടല്ലോ
നീയൊരു വിപ്രവേഷം പൂണ്ടവരോടു
വായുസുത! ചെന്നു ചോദിച്ചറിയണം.
വക്ത്രനേത്രാലാപഭാവങ്ങൾ കൊണ്ടവർ
ചിത്തമെന്തെന്നതറിഞ്ഞാൽ വിരവിൽ നീ
ഹസ്തങ്ങൾ കൊണ്ടറിയിച്ചീടു നമ്മുടെ
ശത്രുക്കളെങ്കിലതല്ലെങ്കിൽ നിന്നുടെ
വക്ത്രപ്രസാദമന്ദസ്മേരസംജ്ഞയാ
മിത്രമെന്നുള്ളതുമെന്നോടു ചൊല്ലണം.'
കർമ്മസാക്ഷീസുതൻ വാക്കുകൾകേട്ടവൻ
ബ്രഹ്മചാരീവേഷമാലംബ്യ സാദരം
അഞ്ജസാ ചെന്നു നമസ്കരിച്ചീടിനാ–
നഞ്ജനാപുത്രനും ഭർത്തൃപാദാംബുജം.
കഞ്ജവിലോചനന്മാരായ മാനവ–
കുഞ്ജരന്മാരെത്തൊഴുതു വിനീതനായ്

‘അംഗജൻതന്നെജ്ജയിച്ചൊരു കാന്തിപൂ-
ണ്ടിങ്ങനെ കാണായ നിങ്ങളിരുവരും
ആരെന്നറികയിലാഗ്രഹമുണ്ടതു
നേരേ പറയണമെന്നോടു സാദരം.
ദിക്കുകളാത്മഭാസൈവ ശോഭിപ്പിയ്ക്കു-
മർക്കനിശാകരന്മാരെന്നു തോന്നുന്നു
ത്രൈലോക്യകർത്തൃഭൂതന്മാർ ഭവാന്മാരെ-
ന്നാലോക്യ ചേതസി ഭാതി സദൈവ മേ
വിശ്വൈകവീരന്മാരായ യുവാക്കളാ-
മശ്വിനീദേവകളോ, മറ്റതെന്നിയേ
വിശ്വൈകകാരണഭൂതന്മാരായൊരു
വിശ്വരൂപന്മാരാമീശ്വരന്മാർ നിങ്ങൾ,
നൂനം പ്രധാനപുരുഷന്മാർ മായയാ
മാനുഷാകാരേണ സഞ്ചരിയ്ക്കുന്നിതു
ലീലയാ ഭൂഭാരനാശനാർത്ഥം പരി-
പാലനത്തിന്നു ഭക്താനാം മഹീതലേ.
വന്നു രാജന്യവേഷേണ പിറന്നൊരു
പുണ്യപുരുഷന്മാർ പൂർണ്ണഗുണവാന്മാർ
കർത്തും ജഗൽസ്ഥിതിസംഹാരസർഗ്ഗങ്ങ-
ളുദ്യതൗ ലീലയാ നിത്യസ്വതന്ത്രന്മാർ
മുക്തിനൽകും നരനാരായണന്മാരെ-
ന്നുൾത്താരിലിന്നു തോന്നുന്നു നിരന്തരം’
ഇത്ഥം പറഞ്ഞു തൊഴുതു നിന്നീടുന്ന
ഭക്തനെക്കണ്ടു പറഞ്ഞു രഘൂത്തമൻ:
‘പശ്യ സഖേ! വടുരൂപിണം ലക്ഷ്മണ!
നിശ്ശേഷശബ്ദശാസ്ത്രമനേനശ്രുതം
ഇല്ലൊരപശബ്ദമെങ്ങുമേ വാക്കിങ്കൽ
നല്ലവൈയാകരണൻ വടു നിർണ്ണയം

മാനവവീരനുമപ്പോളരുൾ ചെയ്തു
വാനരശ്രേഷ്ഠനെ നോക്കി ലഘുതരം:
'രാമനെന്നെന്നുടെ നാമം ദശരഥ-
ഭൂമിപാലേന്ദ്രതനയ,നിവൻ മമ
സോദരനാകിയ ലക്ഷ്മണൻ കേൾക്ക നീ
ജാതമോദം പരമാർത്ഥം മഹാമതേ!
ജാനകിയാകിയ സീതയെന്നുണ്ടൊരു
മാനിനിയെന്നുടെ ഭാമിനി കൂടവേ.
താതനിയോഗേന കാനനസീമനി
യാതന്മാരായിത്തപസ്സു ചെയ്തീടുവാൻ
ദണ്ഡകാരണ്യേ വസിയ്ക്കുന്ന നാളതി-
ചണ്ഡനായോരു നിശാചരൻ വന്നുടൻ
ജാനകീ ദേവിയെക്കട്ടുകൊണ്ടീടിനാൻ
കാനനേ ഞങ്ങൾ തിരഞ്ഞു നടക്കുന്നു.
കണ്ടീലവളെയൊരേടത്തുമിന്നിഹ
കണ്ടുകിട്ടീ നിന്നെ, നീയാരെടോ സഖേ?
ചൊല്ലീടുകെ'ന്നതു കേട്ടൊരു മാരുതി
ചൊല്ലിനാൻ കുപ്പിത്തൊഴുതു കുതൂഹലാൽ:
'സുഗ്രീവനാകിയ വാനരേന്ദ്രൻ പർവ്വ-
താഗ്രേ വസിയ്ക്കുന്നിതത്ര രഘുപതേ!
മന്ത്രികളായ് ഞങ്ങൾ നാലുപേരുണ്ടല്ലോ
സന്തതം കൂടെപ്പിരിയാതെ വാഴുന്നു.
അഗ്രജനാകിയ ബാലി കപീശ്വര-
നുഗ്രനാട്ടിക്കളഞ്ഞീടിനാൻ തമ്പിയെ.
സുഗ്രീവനുള്ള പരിഗ്രഹം തന്നെയു-
മഗ്രജൻതന്നെ പരിഗ്രഹിച്ചീടിനാൻ.
ഋഷ്യമൂകാചലം സങ്കേതമായ്വന്നു
വിശ്വാസമോടിരിയ്ക്കുന്നിതർക്കാത്മജൻ.

ഞാനവൻ തന്നുടെ ഭൃത്യനായുള്ളോരു
വാനരൻ വായുതനയൻ മഹാമതേ!
നാമധേയം ഹനുമാനഞ്ജനാത്മജ–
നാമയം തീർത്തു രക്ഷിച്ചുകൊള്ളേണമേ!
സുഗ്രീവനോടു സഖ്യം ഭവാനുണ്ടെങ്കിൽ
നിഗ്രഹിയ്ക്കാമിരുവർക്കുമരികളെ.
വേലചെയ്യാമതിനാവോളമാശു ഞാ–
നാലംബനം മറ്റെനിയ്ക്കില്ല ദൈവമേ!
ഇത്ഥം തിരുമനസ്സെങ്കിലെഴുന്നള്ളു–
കുൾത്താപമെല്ലാമകലും ദയാനിധേ!’
എന്നുണർത്തിച്ചു നിജാകൃതി കൈക്കൊണ്ടു
നിന്നു തിരുമുമ്പിലാമ്മാറു മാരുതി.
‘പോക മമ സ്കന്ധമേറീടുവിൻ നിങ്ങ–
ളാകുലഭാവമകലെക്കളഞ്ഞാലും.’
അപ്പോൾ ശബരിതൻ വാക്കുകളോർത്തുക–
ണ്ടുല്ലലനേത്രനനുവാദവും ചെയ്തു.

സുഗ്രീവസഖ്യം

ശ്രീരാമലക്ഷ്മണന്മാരെക്കഴുത്തിലാ–
മ്മാറങ്ങെടുത്തു നടന്നിതു മാരുതി.
സുഗ്രീവസന്നിധൌ കൊണ്ടുചെന്നീടിനാൻ:
‘വ്യഗ്രം കളക നീ ഭാസ്കരനന്ദന!
ഭാഗ്യമഹോ ഭാഗ്യമോർത്തോളമെത്രയും
ഭാസ്കരവംശസമുൽഭവന്മാരായ
രാമനും ലക്ഷ്മണനാകുമനുജനും
കാമദാരാർത്ഥമിവിടേയ്ക്കെഴുന്നള്ളി.
സുഗ്രീവനോടിവണ്ണം പറഞ്ഞദ്രീശ്വ–
രാഗ്രേ മഹാതരുച്ഛായാതലേ തദാ

വിശ്വൈകനായകന്മാരാം കുമാരന്മാർ
വിശ്രാന്തചേതസാ നിന്നരുളീടിനാർ.
വാതാത്മജൻ പരമാനന്ദമുൾക്കൊണ്ടു
നീതിയോടർക്കാത്മജനോടു ചൊല്ലിനാൻ:
'ഭീതി കളക നീ മിത്രഗോത്രേ വന്നു
ജാതന്മാരായൊരു യോഗേശ്വരന്മാരീ +
ശ്രീരാമലക്ഷ്മണന്മാരെഴുന്നള്ളിയ-
താരെയും പേടിയ്ക്കവേണ്ട ഭവാനിനി.
വേഗേന ചെന്നു വന്ദിച്ചു സഖ്യം ചെയ്തു
ഭാഗവതപ്രിയനായ് വസിച്ചീടുക.'
പ്രീതനായോരു സുഗ്രീവനുമന്നേര-
മാദരപൂർവ്വമുത്ഥായ സസംഭ്രമം
വിഷ്ടപനാഥനിരുന്നരുളീടുവാൻ
വിഷ്ടരാർത്ഥം നല്ല പല്ലവജാലങ്ങൾ
പൊട്ടിച്ചവനിയിലിട്ടാ, നതുനേര
മിഷ്ടനാം മാരുതി ലക്ഷ്മണനുമൊടി+
ച്ചിട്ടതു കണ്ടു സൌമിത്രി സുഗ്രീവനും
പുഷ്ടമോദാലൊടിച്ചിട്ടരുളീടിനാൻ;
തുഷ്ടിപൂണ്ടെല്ലാവരുമിരുന്നീടിനാർ;
നഷ്ടമായ് വന്നിതു സന്താപസംഘവും.
മിത്രാത്മജനോടു ലക്ഷ്മണൻ ശ്രീരാമ-
വൃത്താന്തമെല്ലാമറിയിച്ചതുനേരം
ധീരനാമാദിത്യനന്ദനൻ മോദേന +
ശ്രീരാമചന്ദ്രനോടാശുചൊല്ലീടിനാൻ:
'നാരീമണിയായ ജാനകീദേവിയെ
ആരാഞ്ഞറിഞ്ഞു തരുന്നുണ്ടു നിർണ്ണയം.
ശത്രുവിനാശനത്തിന്നടിയനൊരു
മിത്രമായ് വേലചെയ്യാം തവാജ്ഞാവശാൽ.

ഏതുമിതു നിരൂപിച്ചു ഖേദിയ്ക്കരു-
താധികളൊക്കെയകറ്റുവൻ നിർണ്ണയം.
രാവണൻ തന്നെസ്സകുലം വധം ചെയ്തു
ദേവിയേയും കൊണ്ടുപോരുന്നതുണ്ടു ഞാൻ.
ഞാനൊരവസ്ഥ കണ്ടേനൊരുനാളതു
മാനവവീര! തെളിഞ്ഞു കേട്ടീടണം:
മന്ത്രികൾ നാലുപേരും ഞാനുമായച-
ലാന്തേ വസിയ്ക്കുന്ന കാലമൊരുദിനം
പുഷ്കരനേത്രയായോരു തരുണിയെ
പുഷ്കരമാർഗ്ഗേണ കൊണ്ടുപോയാനൊരു
രക്ഷോവരനതു നേരമസ്സുന്ദരി
രക്ഷിപ്പതിന്നാരുമില്ലാഞ്ഞു ദീനമായ്
രാമരാമേതി മുറയിടുന്നോൾ, തവ
ഭാമിനിതന്നെയവളെന്നതേ വരൂ.
ഉത്തമയാമവൾ ഞങ്ങളെപ്പർവ്വതേ-
ന്ദ്രോത്തമാംഗേ കണ്ട നേരം പരവശാൽ
ഉത്തരീയത്തിൽ പൊതിഞ്ഞാഭരണങ്ങ-
ളദ്രീശ്വരോപരി നിക്ഷേപണം ചെയ്താൾ.
ഞാനതുകണ്ടിങ്ങെടുത്തു സൂക്ഷിച്ചു വ-
ച്ചേനതു കാണണമെങ്കിലോ കണ്ടാലും.
ജാനകീദേവിതന്നാഭരണങ്ങളോ
മാനവവീര! ഭവാനറിയാമല്ലോ.'
എന്നു പറഞ്ഞതെടുത്തു കൊണ്ടുവന്നു
മന്നവൻതൻ തിരുമുമ്പിൽ വച്ചീടിനാൻ.
അർണ്ണോജനേത്രനെടുത്തുനോക്കും നേരം
കണ്ണുനീർതന്നെ കുശലം വിചാരിച്ചു:
'എന്നെക്കണക്കേ പിരിഞ്ഞിതോ നിങ്ങളും
തന്വംഗിയാകിയ വൈദേഹിയോടയ്യോ!

സീതേ! ജനകാത്മജേ! മമ വല്ലഭേ!
നാഥേ! നളിനദളായതലോചനേ!’
രോദനംചെയ്തു വിഭൂഷണസഞ്ചയ–
മാധിപൂർവ്വം തിരുമാറിലമുഴ്ത്തിയും
പ്രാകൃതന്മാരാം പുരുഷന്മാരെപ്പോലെ
ലോകൈകനാഥൻ കരഞ്ഞുതുടങ്ങിനാൻ.
ശോകേന മോഹം കലർന്നു കിടക്കുന്ന
രാഘവനോടു പറഞ്ഞിതു ലക്ഷ്മണൻ:
ദുഃഖിയായ്കേതുമേ രാവണൻതന്നെയും
മർക്കടശ്രേഷ്ഠസഹായേന വൈകാതെ
നിഗ്രഹിച്ചംബുജനേത്രയാം സീതയെ
കൈക്കൊണ്ടുകൊള്ളാം പ്രസീദ പ്രഭോ! ഹരേ!’
സുഗ്രീവനും പറഞ്ഞാനതുകേട്ടുടൻ:
‘വ്യഗ്രിയായ്കേതുമേ രാവണൻതന്നെയും
നിഗ്രഹിച്ചാശു നൽകീടുവൻ ദേവിയെ.
കൈക്കൊൾക ധൈര്യം ധരിത്രീപതേ വിഭോ!
ലക്ഷ്മണസുഗ്രീവവാക്കുകളിങ്ങനെ
തൽക്ഷണം കേട്ടു ദശരഥപുത്രനും
ദുഃഖവുമൊട്ടു ചുരുക്കി മരുവിനാൻ.
മർക്കടശ്രേഷ്ഠനാം മാരുതിയന്നേരം
അഗ്നിയേയും ജ്വലിപ്പിച്ചു ശുഭമായ
ലഗ്നവും പാർത്തു ചെയ്യിപ്പിച്ചു സഖ്യവും
സുഗ്രീവരാഘവന്മാരഗ്നിസാക്ഷിയായ്
സഖ്യവുംചെയ്തു പരസ്പരം കാര്യവും
സിദ്ധിയ്ക്കുമെന്നുറച്ചാത്മഖേദം കള–
ഞ്ഞുത്തുംഗമായ ശൈലാഗ്രേ മരുവിനാർ.
ബാലിയും താനും പിണക്കമുണ്ടയതിൻ
മൂലമെല്ലാമുണർത്തിച്ചരുളീടിനാൻ:

ബാലിസുഗ്രീവകലഹകഥ

പണ്ടു മായാവിയെന്നോരസുരേശ്വര-
നുണ്ടായിതു മയൻ തന്നുടെ പുത്രനായ്
യുദ്ധത്തിനാരുമില്ലാഞ്ഞു മദിച്ചവ-
നുദ്ധതനായ് നടന്നീടും ദശാന്തരേ
കിഷ്കിന്ധയാം പുരി പുക്കു വിളിച്ചിതു
മർക്കടാധീശ്വരനാകിയ ബാലിയെ.
യുദ്ധത്തിനായ് വിളിയ്ക്കുന്നതു കേട്ടതി-
ക്രുദ്ധനാം ബാലി പുറപ്പെട്ടു ചെന്നുടൻ
മുഷ്ടികൾ കൊണ്ടു താഡിച്ചതുകൊണ്ടതി-
ദുഷ്ടനാം ദൈത്യനും പേടിച്ചു മണ്ടിനാൻ.
വാനരശ്രേഷ്ഠനുമോടിയെത്തീടിനാൻ
ഞാനുമതുകണ്ടു ചെന്നിതു പിന്നാലെ
ദാനവൻ ചെന്നു ഗുഹയിലുൾപ്പുക്കിതു
വാനരശ്രേഷ്ഠനുമെന്നോടു ചൊല്ലിനാൻ
'ഞാനിതിൽ പുക്കിവൻതന്നെയൊടുക്കുവൻ
നൂനം വിലദ്വാരി നില്ക്ക നീ നിർഭയം
ക്ഷീരം വരികിലസുരൻ മരിച്ചീടും
ചോര വരികിലടച്ചു പോയ് വാഴ്ക നീ.'
ഇത്ഥം പറഞ്ഞതിൽ പുക്കിതു ബാലിയും
തത്ര വിലദ്വാരി നിന്നേനടിയനും.
പോയിതു കാലമൊരുമാസമെന്നിട്ടു-
മാഗതനായതുമില്ല കപീശ്വരൻ.
വന്നിതു ചോര വിലമുഖം തന്നിൽനി-
ന്നെന്നുള്ളിൽനിന്നു വന്നു പരിതാപവും.
അഗ്രജൻതന്നെ മായാവി മഹാസുരൻ
നിഗ്രഹിച്ചാനെന്നുറച്ചു ഞാനും തദാ
ദുഃഖമുൾക്കൊണ്ടു കിഷ്കിന്ധ പുക്കീടിനേൻ;

മർക്കടവീരരും ദുഃഖിച്ചതുകാലം.
വാനരാധീശ്വരനായഭിഷേകവും
വാനരേന്ദ്രന്മാരെനിയ്ക്കു ചെയ്തീടിനാർ.
ചെന്നിതു കാലം കുറഞ്ഞൊന്നു പിന്നെയും
വന്നിതു ബാലി മഹാബലവാൻ തദാ.
കല്ലിട്ടു ഞാൻ വിലദ്വാരമടച്ചതു
കൊല്ലുവാനെന്നോർത്തു കോപിച്ചു ബാലിയും
കൊല്ലുവാനെന്നോടടുത്തു, ഭയേന ഞാ-
നെല്ലാടവും പാഞ്ഞിരിയ്ക്കരുതാഞ്ഞെങ്ങും
നീളെ നടന്നുഴന്നീടും ദശാന്തരേ
ബാലി വരികയില്ലത്ര ശാപത്തിനാൽ
ഋഷ്യമൂകാചലേ വന്നിരുന്നീടിനേൻ
വിശ്വാസമോടു ഞാൻ വിശ്വനാഥ! വിഭോ!
മൂഢനാം ബാലി പരിഗ്രഹിച്ചീടിനാ-
നൂഢരാഗം മമ വല്ലഭ തന്നെയും
നാടും നഗരവും പത്നിയുമെന്നുടെ
വീടും പിരിഞ്ഞു ദുഃഖിച്ചിരിയ്ക്കുന്നു ഞാൻ.
ത്വല്പാദപങ്കേരുഹസ്പർശകാരണാ-
ലിപ്പോളതീവ സുഖവുമുണ്ടായ് വന്നു.'
മിത്രാത്മജോക്തികൾ കേട്ടോരനന്തരം
മിത്രദുഃഖേന സന്തപ്തനാം രാഘവൻ
ചിത്തകാരുണ്യം കലർന്നു ചൊന്നാൻ; 'തവ
ശത്രുവിനെക്കൊന്നു പത്നിയും രാജ്യവും
വിത്തവുമെല്ലാമടക്കിത്തരുവൻ ഞാൻ
സത്യമിതു രാമഭാഷിതം കേവലം.'
മാനവേന്ദ്രോക്തികൾ കേട്ടു തെളിഞ്ഞൊരു
ഭാനുതനയനുമിങ്ങനെ ചൊല്ലിനാൻ:
'സ്വർല്ലോകനാഥജനാകിയ ബാലിയെ

ക്കൊല്ലുവാനേറ്റം പണിയുണ്ടു നിർണ്ണയം.
ഇല്ലവനോളം ബലം മറ്റൊരുവനും;
ചൊല്ലുവൻ ബാലിതൻ ബാഹുപരാക്രമം.
ദുന്ദുഭിയാകും മഹാസുരൻ വന്നു കി-
ഷ്കിന്ധാപുരദ്വാരി മാഹിഷവേഷമായ്
യുദ്ധത്തിനായ് വിളിച്ചോരു നേരത്തതി-
ക്രുദ്ധനാം ബാലി പുറപ്പെട്ടു ചെന്നുടൻ
ശൃംഗം പിടിച്ചു പതിപ്പിച്ചു ഭൂമിയിൽ
ഭംഗം വരുത്തിച്ചവിട്ടിപ്പറിച്ചുടൻ
ഉത്തമാംഗത്തെച്ചുഴറ്റിയെറിഞ്ഞിതു
രക്തവും വീണു മതംഗാശ്രമസ്ഥലേ.
‘ആശ്രമദോഷം വരുത്തിയ ബാലിപോ-
ന്നൃഷ്യമൂകാചലത്തിങ്കൽ വരുന്നാകിൽ
ബാലിയുടെ തല പൊട്ടിത്തെറിച്ചുടൻ
കാലപുരി പൂക മദ്വാക്യഗൌരവാൽ.’
എന്നു ശപിച്ചതു കേട്ടു കപീന്ദ്രനു-
മന്നുതുടങ്ങിയിവിടെ വരുവീല.
ഞാനുമതുകൊണ്ടിവിടെ വസിക്കുന്നു
മാനസേ ഭീതികൂടാതെ നിരന്തരം.
ദുന്ദുഭിതന്റെ തലയിതു കാൺകൊരു
മന്ദരംപോലെ കിടക്കുന്നതു ഭവാൻ
ഇന്നിതെടുത്തെറിഞ്ഞീടുന്ന ശക്തനു
കൊന്നുകൂടും കപിവീരനെ നിർണ്ണയം.’
എന്നതുകേട്ടു ചിരിച്ചു രഘൂത്തമൻ
തന്നുടെ തൃക്കാൽപ്പെരുവിരൽകൊണ്ടതു
തന്നെയെടുത്തു മേൽപ്പോട്ടെറിഞ്ഞീടിനാൻ.
ചെന്നുവീണു ദശയോജനപര്യന്തം.
എന്നതുകണ്ടു തെളിഞ്ഞു സുഗ്രീവനും

തന്നുടെ മന്ത്രികളും വിസ്മയപ്പെട്ടു.
നന്നുനന്നെന്നു പുകഴ്ന്നു പുകഴ്ന്നവർ
നന്നായ്തൊഴുതു തൊഴുതു നിന്നീടിനാർ.
പിന്നെയുമർക്കാത്മജൻപറഞ്ഞീടിനാൻ:
‘മന്നവ! സപ്തസാലങ്ങളിവയല്ലോ.
ബാലിയ്ക്കു മൽപ്പിടിച്ചീടുവാനായുള്ള
സാലങ്ങളേഴുമിവയെന്നറിഞ്ഞാലും
വൃത്രാരിപുത്രൻ പിടിച്ചിളക്കുന്നേരം
പത്രങ്ങളെല്ലാം കൊഴിഞ്ഞുപോമേഴിനും.
വട്ടത്തിൽ നില്ക്കുമിവറ്റെയൊരമ്പെയ്തു
പൊട്ടിയ്ക്കിൽ ബാലിയെക്കൊല്ലായ്‌വരും ദൃഢം.
സൂര്യാത്മജോക്തികളീദൃശം കേട്ടൊരു
സൂര്യാന്വയോൽഭൂതനാകിയ രാമനും
ചാപം കുഴിയെക്കുലച്ചൊരു സായകം
ശോഭയോടേ തൊടുത്തെയ്തരുളീടിനാൻ.
സാലങ്ങളേഴും പിളർന്നു പുറപ്പെട്ടു
ശൈലവും ഭൂമിയും ഭേദിച്ചു പിന്നെയും
ബാണം ജ്വലിച്ചു തിരിഞ്ഞുവന്നാശു തൻ
തൂണീരമൻപോടു പുക്കോരനന്തരം
വിസ്മിതനായൊരു ഭാനുതനയനും
സസ്മിതം കൂപ്പിത്തൊഴുതു ചൊല്ലീടിനാൻ:
‘സാക്ഷാൽ ജഗന്നാഥനാം പരമാത്മാവു
സാക്ഷിഭൂതൻ നിന്തിരുവടി നിർണ്ണയം.
പണ്ടു ഞാൻ ചെയ്തൊരു പുണ്യഫലോദയം
കൊണ്ടു കാണ്മാനുമെനിയ്ക്കു യോഗം വന്നു,
ജന്മമരണനിവൃത്തി വരുത്തുവാൻ
നിർമ്മലന്മാർ ഭജിയ്ക്കുന്നു ഭവല്പദം
മോക്ഷദനായ ഭവാനെ ലഭിയ്ക്കയാൽ

മോക്ഷമൊഴിഞ്ഞപേക്ഷിയ്ക്കുന്നതില്ല ഞാൻ.
പുത്രദാരാർത്ഥരാജ്യാദി സമസ്തവും
വ്യർത്ഥമത്രേ തവ മായാവിരചിതം
ആകയാൽ മേ മഹാദേവ! ദേവേശ! മ-
റ്റാകാംക്ഷയില്ല ലോകേശ! പ്രസീദ മേ.
വ്യാപ്തമാനന്ദാനുഭൂതികരം പരം
പ്രാപ്തോഹമാഹന്ത! ഭാഗ്യഫലോദയാൽ
മണ്ണിനായുഴികുഴിച്ചനേരം നിധി-
തന്നെ ലഭിച്ചതുപോലെ രഘുപതേ!
ധർമ്മദാനവ്രതതീർത്ഥതപഃക്രതു-
കർമ്മപൂർത്തേഷ്ടാദികൾ കൊണ്ടൊരുത്തനും
വന്നുകൂടാ ബഹുസംസാരനാശനം
നിർണ്ണയം ത്വല്പാദഭക്തികൊണ്ടെന്നിയേ.
ത്വല്പാദപത്മാവലോകനം കേവല-
മിപ്പോളകപ്പെട്ടതും ത്വൽകൃപാബലം.
യാതൊരുത്തന്നു ചിത്തം നിന്തിരുവടി
പാദാംബുജത്തിലിളകാതുറയ്ക്കുന്നു
കാൽക്ഷണം പോലുമെന്നാകിലവൻ തനി-
യ്ക്കൊക്കെ നീങ്ങീടുമജ്ഞാനമനർത്ഥദം.
ചിത്തം ഭവാങ്കലുറയ്ക്കായ്കിലുമതി-
ഭക്തിയോടെ രാമരാമേതി സാദരം
ചൊല്ലുന്നവനു ദുരിതങ്ങൾ വേരറ്റു
നല്ലനായേറ്റം വിശുദ്ധനാം നിർണ്ണയം.
മദ്യപനെങ്കിലും ബ്രഹ്മഘ്നനെങ്കിലും
സദ്യോ വിമുക്തനാം നാമജപത്തിനാൽ.
ശത്രുജയത്തിലും ദാരസുഖത്തിലും
ചിത്തേയൊരാഗ്രഹമില്ലെനിയ്ക്കേതുമേ.
ഭക്തിയൊഴിഞ്ഞു മറ്റൊന്നുമേ വേണ്ടീല

മുക്തിവരുവാൻ മുകുന്ദ! ദയാനിധേ!
ത്വല്പാദഭക്തിമാർഗ്ഗോപദേശം കൊണ്ടു
മല്പാപമുല്പാടയ ത്രിലോകീപതേ!
ശത്രുമദ്ധ്യസ്ഥമിത്രാദിഭേദഭ്രമം
ചിത്തത്തിൽ നഷ്ടമായ് വന്നിതു ഭൂപതേ!
ത്വല്പാദപത്മാവലോകനം കൊണ്ടെനി-
യ്ക്കുല്പന്നമായിതു കേവലജ്ഞാനവും
പുത്രദാരാദിസംബന്ധമെല്ലാം തവ
ശക്തിയാം മായാപ്രഭാവം ജഗല്പതേ!
ത്വല്പാദപങ്കജത്തിങ്കലുറയ്ക്കണ-
മെപ്പൊഴുമുൾക്കാമ്പെനിയ്ക്കു രമാപതേ!
ത്വന്നാമസങ്കീർത്തനപ്രിയയാകണ-
മെന്നുടെ ജിഹ്വാ സദാ നാണമെന്നിയേ.
ത്വച്ചരണാംഭോരുഹങ്ങളിലെപ്പൊഴു-
മർച്ചനം ചെയ്യായ്വരിക കരങ്ങളാൽ.
നിന്നുടെ ചാരുരൂപങ്ങൾ കാണായ് വരി-
കെന്നുടെ കണ്ണുകൾ കൊണ്ടു നിരന്തരം.
കർണ്ണങ്ങൾ കൊണ്ടു കേൾക്കായ് വരേണം സദാ
നിന്നുടെ ചാരുചരിതം ധരാപതേ!
മച്ചരണദ്വയം സഞ്ചരിച്ചീടണ-
മച്യുതക്ഷേത്രങ്ങൾ തോറും രഘുപതേ!
ത്വല്പപാദപാംസുതീർത്ഥങ്ങളേല്ക്കാകണ-
മെപ്പോഴുമംഗങ്ങൾ കൊണ്ടു ജഗല്പതേ!.
ഭക്ത്യാ നമസ്കരിയ്ക്കായ്വരേണം മുഹു-
രുത്തമാംഗംകൊണ്ടു നിത്യം ഭവല്പദം.’
ഇത്ഥം പുകഴ്ന്ന സുഗ്രവനെ രാഘവൻ
ചിത്തം കുളുർത്തു പിടിച്ചു പുൽകീടിനാൻ.
അംഗസംഗംകൊണ്ടു കൽമഷം വേരറ്റ

മംഗലാത്മാവായ സുഗ്രീവനെത്തദാ
മായയാ തത്ര മോഹിപ്പിച്ചിതന്നേരം
കാര്യസിദ്ധിയ്ക്കു കരുണാജലനിധി.

ബാലിസുഗ്രീവയുദ്ധം

സത്യസ്വരൂപൻ ചിരിച്ചരുളിച്ചെയ്തു
'സത്യമത്രേ നീ പറഞ്ഞതെടോ സഖേ!
ബാലിയെച്ചെന്നു വിളിയ്ക്ക യുദ്ധത്തിനു
കാലം കളയരുതേതുമിനിയെടോ!
ബാലിയെക്കൊന്നു രാജ്യാഭിഷേകംചെയ്തു:
പാലനം ചെയ്തുകൊൾവൻ നിന്നെ നിർണ്ണയം.'
അർക്കാത്മജനതുകേട്ടു നടന്നിതു
കിഷ്കിന്ധയാം പുരി നോക്കി നിരാകുലം,
അർക്കകുലോൽഭവന്മാരായ രാമനും
ലക്ഷ്മണവീരനും മന്ത്രികൾ നാൽവരും
മിത്രജൻ ചെന്നു കിഷ്കിന്ധാപുരദ്വാരി
യുദ്ധത്തിനായ് വിളിച്ചീടിനാൻ ബാലിയെ.
പൃഥ്വീരുഹവും മറഞ്ഞു നിന്നീടിനാർ
മിത്രഭാവേന രാമാദികളന്നേരം.
ക്രുദ്ധനാം ബാലിയലറിവന്നീടിനൻ
മിത്രതനയനും വക്ഷസി കുത്തിനാൻ.
വൃത്രാരിപുത്രനും മിത്രതനയനെ
പത്തുനൂറാശു വലിച്ചുകുത്തീടിനാൻ.
ബദ്ധരോഷേണ പരസ്പരം തമ്മിലെ
യുദ്ധമതീവ ഭയങ്കരമായിതു.
രക്തമണിഞ്ഞേകരൂപധരന്മാരായ്
ശക്തികലർന്നവരൊപ്പം പൊരുന്നേരം
മിത്രാത്മജനേതു വൃത്രാരിപുത്രനേ–

തിത്ഥം തിരിച്ചറിയാവല്ലൊരുത്തനും
മിത്രവിനാശനാശങ്കയാ രാഘവ–
നസ്ത്രപ്രയോഗവും ചെയ്തീലതുനേരം.
വൃത്രാരിപുത്രമുഷ്ടിപ്രയോഗം കൊണ്ടു
രക്തവും ഛർദ്ദിച്ചു ഭീതനായോടിനാൻ
മിത്രതനയനും സത്വരമാർത്തനായ്;
വൃത്രാരിപുത്രനുമാലയം പുക്കിതു.
വിത്രസ്തനായ് വന്നു മിത്രതനയനും
പൃഥ്വീരുഹാന്തികേ നിന്നരുളീടുന്ന
മിത്രാന്വയോൽഭൂതനാകിയ രാമനോ–
ടെത്രയുമാർത്ത്യാ പരുഷങ്ങൾ ചൊല്ലിനാൻ:
'ശത്രുവിനെക്കൊണ്ടു കൊല്ലിയ്ക്കയോ തവ
ചിത്തത്തിലോർത്തതറിഞ്ഞീല ഞാനയ്യോ!
വധ്യനെന്നാകിൽ വധിച്ചുകളഞ്ഞാലു–
മസ്ത്രേണ മാം നിന്തിരുവടി താൻ തന്നെ
സത്യം പ്രമാണമെന്നോർത്തേനതും പുന–
രെത്രയും പാരം പിഴച്ചു ദയാനിധേ!
സത്യസന്ധൻ ഭവാനെന്നു ഞാനോർത്തതും
വ്യർത്ഥമത്രേ ശരണാഗതവത്സല!'
മിത്രാത്മജോക്തികളിത്തരമാകുലാൽ
ശ്രുത്വാ രഘൂത്തമനുത്തരം ചൊല്ലിനാൻ:
ബദ്ധാശ്രുനേത്രനായാലിംഗനംചെയ്തു,
ചിത്തേ ഭയപ്പെടായ്കേതും മമ സഖേ!
അത്യന്തരോഷവേഗങ്ങൾ കലർന്നൊരു
യുദ്ധമദ്ധ്യേ ഭവാന്മാരെത്തിരിയാഞ്ഞു
മിത്രഘാതിത്വമാശങ്ക്യ ഞാനന്നേരം
മുക്തവാനായതില്ലസ്ത്രം ധരിയ്ക്ക നീ.
ചിത്തഭ്രമം വരായ്‌വാനൊരടയാളം

മിത്രാത്മജ! നിനക്കുണ്ടാക്കുവനിനി
ശത്രുവായുള്ളൊരു ബാലിയെസ്സത്വരം
യുദ്ധത്തിനായ് വിളിച്ചാലും മടിയാതെ.
വൃത്രവിനാശനപുത്രനാമഗ്രജൻ
മൃത്യുവശഗതനെന്നുറച്ചീടു നീ.
സത്യമിദമഹം രാമനെന്നാകിലോ
മിഥ്യയായ് വന്നുകൂടാ രാമഭാഷിതം.'
ഇത്ഥം സമാശ്വാസ്യ മിത്രാത്മജം രാമ
ഭദ്രൻ സുമിത്രാത്മജനോടു ചൊല്ലിനാൻ:
'മിത്രാത്മജഗളേ പുഷ്പമാല്യത്തെ നീ
ബദ്ധ്വാ വിരവോടയയ്ക്കു യുദ്ധത്തിനായ്.'
ശത്രുഘ്നപൂർവ്വജൻ മാല്യവും ബന്ധിച്ചു
മിത്രാത്മജനെ മോദാലയച്ചീടിനാൻ.

ബാലിവധം

വൃത്രാരിപുത്രനെ യുദ്ധത്തിനായ്ക്കൊണ്ടു
മിത്രാത്മജൻ വിളിച്ചീടിനാൻ പിന്നെയും.
ക്രുദ്ധനായ്നിന്നു കിഷ്കിന്ധാപുരദ്വാരി
കൃത്വാ മഹാസിംഹനാദം രവിസുതൻ
ബദ്ധരോഷം വിളിയ്ക്കുന്ന നാദം തദാ
ശ്രുത്വാതിവിസ്മിതനായൊരു ബാലിയും
ബദ്ധ്വാ പരികരം യുദ്ധായ സത്വരം
ബദ്ധവൈരം പുറപ്പെട്ടോരു നേരത്തു
ഭർത്തുരഗ്രേ ചെന്നു ബദ്ധാശ്രുനേത്രയായ്
മദ്ധ്യേ തടുത്തു ചൊല്ലീടിനാൾ താരയും:
'ശങ്കാവിഹീനം പുറപ്പെട്ടതെന്തൊരു
ശങ്കയുണ്ടുള്ളിലെനിയ്ക്കതു കേൾക്ക നീ.
വിഗ്രഹത്തിങ്കൽ പരാജിതനായ് പോയ

സുഗ്രീവനാശു വന്നീടുവാൻ കാരണം
എത്രയും പാരം പരാക്രമമുള്ളൊരു
മിത്രമവനുണ്ടു പിന്തുണ നിർണ്ണയം.'
ബാലിയും താരയോടാശു ചൊല്ലീടിനാൻ:
'ബാലേ! ബലാലൊരു ശങ്കയുണ്ടാകൊലാ.
കയ്യയച്ചീടു നീ വൈകരുതേതുമേ
നീയൊരു കാര്യം ധരിയ്ക്കേണമോമലേ!
ബന്ധുവായാരുള്ളതോർക്ക സുഗ്രീവനു
ബന്ധമില്ലേന്നോടു വൈരത്തിനാർക്കുമേ.
ബന്ധുവായുണ്ടവനേകനെന്നാകിലോ
ഹന്തവ്യനെന്നാലവനുമറിക നീ.
ശത്രുവായുള്ളവൻ വന്നു ഗൃഹാന്തികേ
യുദ്ധത്തിനായ് വിളിയ്ക്കുന്നതും കേട്ടുടൻ
ശൂരനായുള്ള പുരുഷനിരിയ്ക്കുമോ?
ഭീരുവായുള്ളിലടച്ചതു ചൊല്ലു നീ.
വൈരിയെക്കൊന്നു വിരവിൽ വരുവൻ ഞാൻ
ധീരത കൈക്കൊണ്ടിരിയ്ക്ക നീ വല്ലഭേ!'
താരയും ചൊന്നാളതുകേട്ടവനോടു:
'വീരശിഖാമണേ! കേട്ടാലുമെങ്കിൽ നീ
കാനനത്തിങ്കൽ നായാട്ടിനു പോയിതു
താനേ മമ സുതനംഗദനന്നേരം
✓കേട്ടോരുദന്തമെന്നോടു ചൊന്നാനതു
കേട്ടിട്ടു ശേഷം യഥോചിതം പോക നീ.
ശ്രീമാൻ ദശരഥനാമയോദ്ധ്യാധിപൻ
രാമനെന്നുണ്ടവൻതന്നുടെ നന്ദനൻ
ലക്ഷ്മണനാകുമനുജനോടും നിജ–
ലക്ഷ്മീസമയായ സീതയോടുമവൻ
വന്നിരുന്നീടിനാൻ ദണ്ഡകകാനനേ

വന്യാശനനായ്ത്തപസ്സുചെയ്തീടുവാൻ.
ദുഷ്ടനായുള്ളോരു രാവണരാക്ഷസൻ
കട്ടുകൊണ്ടാനവൻതന്നുടെ പത്നിയെ.
ലക്ഷ്മണനോടുമവളെയന്വേഷിച്ചു
തൽക്ഷണമൃഷ്യമൂകാചലേ വന്നിതു.
മിത്രാത്മജനെയും തത്ര കണ്ടീടിനാൻ
മിത്രമായ് വാഴ്കയെന്നന്യോന്യമൊന്നിച്ചു
സഖ്യവും ചെയ്തുകൊണ്ടാരഗ്നിസാക്ഷിയായ്
ദുഃഖശാന്തിയ്ക്കങ്ങിരുവരുമായുടൻ
'വൃത്രാരിപുത്രനെക്കൊന്നു കിഷ്കിന്ധയിൽ
മിത്രാത്മജ! നിന്നെ വാഴിപ്പ'നെന്നൊരു
സത്യവും ചെയ്തുകൊടുത്തിതു രാഘവൻ.
സത്വരമർക്കതനയനുമന്നേരം,
'അന്വേഷണം ചെയ്തറിഞ്ഞു സീതാദേവി
തന്നെയും കാട്ടിത്തരുവ'നെന്നും തമ്മിൽ
അന്യോന്യമേവം പ്രതിജ്ഞയും ചെയ്തിതു
വന്നതിപ്പോളതുകൊണ്ടുതന്നെയവൻ,
വൈരമെല്ലാം കളഞ്ഞാശു സുഗ്രീവനെ
സ്വൈരമായ് വാഴിച്ചുകൊൾകയിളമയായ്.
യാഹി രാമം നീ ശരണമായ് വേഗേന
പാഹി മാമംഗദം രാജ്യം കുലം ച തേ.'
ഇങ്ങിനെ ചൊല്ലിക്കരഞ്ഞു കാലും പിടി-
ച്ചങ്ങനെ താര നമസ്കരിയ്ക്കും വിധൌ
വ്യാകുലഹീനം പുണർന്നു പുണർന്നനു-
രാഗവശേന പറഞ്ഞിതു ബാലിയും:
'സ്ത്രീസ്വഭാവംകൊണ്ടു പേടിയായ്കേതുമേ
നാസ്തി ഭയം മമ വല്ലഭേ കേൾക്ക നീ.
ശ്രീരാമലക്ഷ്മണന്മാർ വന്നതെങ്കിലോ

ചേരുമെന്നോടുമവരെന്നു നിർണ്ണയം
രാമനെ സ്നേഹമെന്നോളമില്ലാർക്കുമേ
രാമനാകുന്നതു സാക്ഷാൽ മഹാവിഷ്ണു
നാരായണൻ താനവതരിച്ചു ഭൂമി-
ഭാരഹരണാർത്ഥമെന്നു കേൾപ്പുണ്ടു ഞാൻ.
പക്ഷഭേദം ഭഗവാനില്ല നിർണ്ണയം
നിർഗ്ഗുണനേകനാത്മാരാമനീശ്വരൻ
തച്ചരണാംബുജേ വീണു നമസ്കരി-
ച്ചിച്ഛയാ ഞാൻ കൂട്ടിക്കൊണ്ടിങ്ങു പോരുവൻ
മൽഗൃഹത്തിങ്കലുപകാരവുമേറും
സുഗ്രീവനെക്കാളുമെന്നെക്കൊണ്ടോർക്ക നീ.
തന്നെബ്ഭജിയ്ക്കുന്നവനെബ്ഭജിച്ചീടു-
മന്യഭാവം പരമാത്മാവിനില്ലല്ലോ.
ഭക്തിഗമ്യൻ പരമേശ്വരൻ വല്ലഭേ!
ഭക്തിയോ പാർക്കിലെന്നോളമില്ലാർക്കുമേ
ദുഃഖവും നീക്കി വസിയ്ക്ക നീ വേശ്മനി
പുഷ്കരലോചനേ! പൂർണ്ണഗുണാംബുധേ!'
ഇത്ഥമാശ്വാസ്യ വൃത്രാരാതിപുത്രനും
ക്രുദ്ധനായ് സത്വരം ബദ്ധ്വാ പരികരം.
നിർഗ്ഗമിച്ചീടിനാൻ യുദ്ധായ സത്വരം
നിഗ്രഹിച്ചീടുവാൻ സുഗ്രീവനെ ക്രുധാ.
താരയുമശ്രുകണങ്ങളും വാർത്തുവാ-
ർത്താരൂഢതാപമകത്തു പുക്കീടിനാൾ.
പല്ലുംകടിച്ചുലറിക്കൊണ്ടു ബാലിയും
നില്ലുനില്ലെന്നണഞ്ഞോരുനേരം തദാ
മുഷ്ടികൾ കൊണ്ടു താഡിച്ചിതു ബാലിയെ
രുഷ്ടനാം ബാലി സുഗ്രീവനേയും തദാ.
മുഷ്ടിചുരുട്ടി പ്രഹരിച്ചിരിയ്ക്കവേ

കെട്ടിയും കാൽകൈ പരസ്പരം താഡനം
തട്ടിയും മുട്ടുകൊണ്ടും തല തങ്ങളിൽ
കൊട്ടിയുമേറ്റം പിടിച്ചും കടിച്ചുമ–
ങ്ങൂറ്റത്തിൽ, വീണും പിരണ്ടുമുരുണ്ടുമുൾ–
ച്ചീറ്റം കലർന്നു നഖംകൊണ്ടു മാന്തിയും
ചാടിപ്പതിയ്ക്കയും കൂടെക്കുതിയ്ക്കയും
മാടിത്തടുക്കയും കൂടെക്കൊടുക്കയും
ഓടിക്കഴിയ്ക്കയും വാടിവിയർക്കയും
മാടിവിളിയ്ക്കയും കോപിച്ചടുക്കയും
ഊടേ വിയർക്കയും നാഡികൾചീർക്കയും
മുഷ്ടിയുദ്ധപ്രയോഗം കണ്ടുനില്പവർ
ദൃഷ്ടി കുളിർക്കയും വാഴ്ത്തി സ്തുതിയ്ക്കയും
കാലനും കാലകാലന്താനുമുള്ള പോർ
ബാലിസുഗ്രീവയുദ്ധത്തിനൊവ്വാ ദൃഢം.
രണ്ടു സമുദ്രങ്ങൾ തമ്മിൽ പൊരും പോലെ
രണ്ടുശൈലങ്ങൾ തമ്മിൽ പൊരും പോലെയും
കണ്ടവരാർത്തുകൊണ്ടാടിപ്പുകഴ്ത്തിയും
കണ്ടീല വാട്ടമൊരുത്തനുമേതുമേ.
അച്ഛൻ കൊടുത്തൊരു മാല ബാലിയ്ക്കുമു–
ണ്ടച്യുതൻ നൽകിയ മാല സുഗ്രീവനും
ഭേദമില്ലൊന്നുകൊണ്ടും തമ്മിലെങ്കിലും
ഭേദിച്ചിതർക്കതനയനു വിഗ്രഹം.
സാദവുമേറ്റം കലർന്നു സുഗ്രീവനും
ഖേദമോടേ രഘുനാഥനെ നോക്കിയും
അഗ്രജമുഷ്ടിപ്രഹരങ്ങളേല്ക്കയാൽ
സുഗ്രീവനേറ്റം തളർച്ചയുണ്ടെന്നതു
കണ്ടു കാരുണ്യം കലർന്നു വേഗേന വൈ–
കുണ്ഠൻ ദശരഥനന്ദനൻ ബാലിതൻ

വക്ഷഃപ്രദേശത്തെ ലക്ഷ്യമാക്കിക്കൊണ്ടു
വൃക്ഷഷണ്ഡം മറഞ്ഞാശു മാഹേന്ദ്രമാ-
മസ്ത്രം തൊടുത്തു വലിച്ചു നിറച്ചുടൻ
വിദ്രുതമാമ്മാറയച്ചരുളീടിനാൻ.
ചെന്നതു ബാലിതൻ മാറിൽ തറച്ചള-
വൊന്നങ്ങലറിവീണീടിനാൻ ബാലിയും.
ഭൂമിയുമൊന്നു വിറച്ചിതന്നേരത്തു
രാമനെക്കൂപ്പി സ്തുതിച്ചു മരുത്സുതൻ.
മോഹംകലർന്നു മുഹൂർത്തമാത്രം പിന്നെ
മോഹവും തീർന്നു നോക്കീടിനാൻ ബാലിയും
കാണായിതഗ്രേ രഘൂത്തമനെത്തദാ.
ബാണവും ദക്ഷിണഹസ്തേ ധരിച്ചന്യ-
പാണിയിൽ ചാപവും ചീരവസനവും
തൂണീരവും മൃദുസ്മേരവദനവും
ചാരു ജടാമകുടം പൂണ്ടിടമ്പെട്ട
മാറിടത്തിങ്കൽ വനമാലയും പൂണ്ടു
ചാർവ്വായതങ്ങളായുള്ള ഭുജങ്ങളും
ദൂർവ്വാദളച്ഛവിപൂണ്ട ശരീരവും
പക്ഷഭാഗേ പരിസേവിതന്മാരായ
ലക്ഷ്മണസുഗ്രീവന്മാരെയുമഞ്ജസാ
കണ്ടു ഗർഹിച്ചു പറഞ്ഞിതു ബാലിയു-
മുണ്ടായ കോപഖേദാകുലചേതസാ:
'എന്തു ഞാനൊന്നു നിന്നോടു പിഴച്ചതു-
മെന്തിനെന്നെക്കൊലചെയ്തു വെറുതെ നീ?
വ്യാജേന ചോരധർമ്മത്തെയും കൈക്കൊണ്ടു
രാജധർമ്മത്തെ വെടിഞ്ഞതെന്തിങ്ങനെ?
എന്തൊരു കീർത്തി ലഭിച്ചതിതുകൊണ്ടു?
ചിന്തിയ്ക്ക രാജകുലോൽഭവനല്ലോ നീ.

വീരധർമ്മം നിരൂപിച്ചു കീർത്തിയ്ക്കെങ്കിൽ
നേരേ പൊരുതു ജയിക്കേണമേവനും.
എന്തൊന്നു സുഗ്രീവനാൽ കൃതമായതും
എന്തു മറ്റെന്നാൽ കൃതമല്ലയാഞ്ഞതും?
രക്ഷോവരൻ തവ പത്നിയെക്കട്ടതി-
നർക്കാത്മജനെശ്ശരണമായ്പ്രാപിച്ചു
നിഗ്രഹിച്ചു ഭവാനെന്നെയെന്നാകിലോ
വിക്രമം മാമകം കേട്ടറിയുന്നീലേ?
ആരറിയാത്തതു മൂന്നുലോകത്തിലും
വീരനാമെന്നുടെ ബാഹുപരാക്രമം?
ലങ്കാപുരത്തെ ത്രികൂടമൂലത്തൊടും
ശങ്കാവിഹീനം ദശാസ്യനോടുംകൂടെ
ബന്ധിച്ചു ഞാനരനാഴികകൊണ്ടു നി-
ന്നന്തികേ വച്ചു തൊഴുതേനുമാദരാൽ.
ധർമ്മിഷ്ഠനെന്നു ഭവാനെ ലോകത്തിങ്കൽ
നിർമ്മലന്മാർ പറയുന്നു രഘുപതേ!
ധർമ്മമെന്തൊന്നു ലഭിച്ചതിതുകൊണ്ടു
നിർമ്മൂലമിങ്ങനെ കാട്ടാളനെപ്പോലെ
വാനരത്തെച്ചതിച്ചെയ്തുകൊന്നിട്ടൊരു
മാനമുണ്ടായതെന്തെന്നു പറക നീ.
വാനരമാംസമഭക്ഷ്യമത്രേ ബത!
മാനസേ തോന്നിയതെന്തിതു ഭൂപതേ!’
ഇത്ഥം ബഹുഭാഷണം ചെയ്ത ബാലിയോ-
ടുത്തരമായരുൾചെയ്തു രഘൂത്തമൻ:
‘ധർമ്മത്തെ രക്ഷിപ്പതിന്നായുധവുമായ്
നിർമ്മത്സരം നടക്കുന്നിതു നീളെ ഞാൻ.
പാപിയായോരധർമ്മിഷ്ഠനാം നിന്നുടെ
പാപം കളഞ്ഞു ധർമ്മത്തെ നടത്തുവാൻ

നിന്നെ വധിച്ചിതു ഞാൻ, മോഹബദ്ധനായ്
നിന്നെ നീയേതുമറിയാഞ്ഞതുമെടോ!
പുത്രീ ഭഗിനീ സഹോദരഭാര്യയും
പുത്രകളത്രവും മാതാവുമേതുമേ
ഭേദമില്ലെന്നല്ലോ വേദവാക്യമതു
ചേതസി മോഹാൽ പരിഗ്രഹിയ്ക്കുന്നവൻ
പാപികളിൽവച്ചുമേറ്റം മഹാപാപി
താപമവർക്കതിനാലെ വരുമല്ലോ.
മര്യാദ നീക്കി നടക്കുന്നവർകളെ
ശൗര്യമേറും നൃപന്മാർ നിഗ്രഹിച്ചഥ
ധർമ്മസ്ഥിതി വരുത്തും ധരണീതലേ
നിർമ്മലാത്മാ നീ നിരൂപിയ്ക്ക മാനസേ.
ലോകവിശുദ്ധി വരുത്തുവാനായ്ക്കൊണ്ടു
ലോകപാലന്മാർ നടക്കുമെല്ലാടവും.
ഏറെപ്പറഞ്ഞു പോകായ്കവരോടിതും
പാപത്തിനായ് വരും പാപികൾക്കേറ്റവും.'
ഇത്ഥമരുൾചെയ്തതൊക്കവേ കേട്ടാശു
ചിത്തവിശുദ്ധി ഭവിച്ചു കപീന്ദ്രനും
രാമനെ നാരായണനെന്നറിഞ്ഞുടൻ
താമസഭാവമകന്നു സസംഭ്രമം
ഭക്ത്യാ നമസ്കൃത്യ വന്ദിച്ചു ചൊല്ലിനാ-
നിത്ഥം, 'മമാപരാധം ക്ഷമിയ്ക്കേണമേ.
ശ്രീരാമരാമ! മഹാഭാഗ! രാഘവ!
നാരായണൻ നിന്തിരുവടി നിർണ്ണയം.
ഞാനറിയാതെ പറഞ്ഞതെല്ലാം തവ
മാനസേ കാരുണ്യമോടു ക്ഷമിയ്ക്കണം.
നിന്തിരുമേനിയും കണ്ടുകണ്ടാശു നി-
ന്നന്തികേ താവകമായ ശരമേറ്റു

ദേഹമുപേക്ഷിപ്പതിന്നു യോഗം വന്ന-
താഹന്ത! ഭാഗ്യമെന്തൊന്നു ചൊല്ലാവതും.
സാക്ഷാൽ മഹായോഗിനാമപി ദുർല്ലഭം
മോക്ഷപ്രദം തവ ദർശനം ശ്രീപതേ!
നിന്തിരുനാമം മരിപ്പാൻ തുടങ്ങുമ്പോൾ
സന്താപമുൾക്കൊണ്ടു ചൊല്ലും പുരുഷനു
മോക്ഷം ലഭിക്കുന്നതാകയാലിന്നു മേ
സാക്ഷാൽ പുരഃസ്ഥിതനായ ഭഗവാനെ
കണ്ടുകണ്ടൻപോടു നിന്നുടെ സായകം
കൊണ്ടു മരിപ്പാനവകാശമിക്കാല-
മുണ്ടായതെന്നുടെ ഭാഗ്യാതിരേകമി-
തുണ്ടോ പലർക്കും ലഭിക്കുന്നതീശ്വരാ!
നാരായണൻ നിന്തിരുവടി, ജാനകി
താരിൽമാതാവായ ലക്ഷ്മീഭഗവതി
പംക്തികണ്ഠൻതന്നെ നിഗ്രഹിപ്പാനാശു
പംക്തിരഥാത്മജനായ് ജനിച്ചു ഭവാൻ.
പത്മജൻ മുന്നമർത്ഥിക്കയാലെന്നതും
പത്മവിലോചന! ഞാനറിഞ്ഞീടിനേൻ.
നിന്നുടെ ലോകം ഗമിപ്പാൻ തുടങ്ങീടു-
മെന്നെയനുഗ്രഹിക്കേണം ഭഗവാനേ!
എന്നോടു തുല്യബലനാകുമംഗദൻ
തന്നിൽ തിരുവുള്ളമുണ്ടായിരിക്കണം.
അർക്കതനയനുമംഗദബാലനു-
മൊക്കുമെനിക്കെന്നു കൈക്കൊൾകവേണമേ!
അമ്പും പറിച്ചു തൃക്കൈകൊണ്ടടിയനെ-
യൻപോടു മെല്ലെത്തലോടുകയും വേണം.'
എന്നതു കേട്ടു രഘൂത്തമൻ ബാണവും
ചെന്നു പറിച്ചു തലോടിനാൻ മെല്ലവേ.

മാനവവീരൻ മുഖാംബുജവും പാർത്തു
വാനരദേഹമുപേക്ഷിച്ചു ബാലിയും.
യോഗീന്ദ്രവൃന്ദദുരാപമായുള്ളൊരു
ലോകം ഭഗവല്പദം ഗമിച്ചീടിനാൻ.
രാമനായോരു പരമാത്മനാ ബാലി
രാമപദം പ്രവേശിച്ചോരനന്തരം
മർക്കടൗഘം ഭയത്തോടോടി വേഗേന
പുക്കിതു കിഷ്കിന്ധയായ പുരാജിരേ
ചൊല്ലിനാർ താരയോടാശു കപികളും
'സ്വർല്ലോകവാസിയായ് വന്നു കപീശ്വരൻ
ശ്രീരാമസായകമേറ്റു രണാജിരേ
താരേ! കുമാരനെ വാഴിയ്ക്ക വൈകാതെ.
ഗോപുരവാതിൽ നാലും ദൃഢം ബന്ധിച്ചു
ഗോപിച്ചുകൊൾക കിഷ്കിന്ധാമഹാപുരം.
മന്ത്രികളോടു നിയോഗിയ്ക്ക നീ പരി–
പന്ഥികളുള്ളിൽ കടക്കാതിരിയ്ക്കണം.'
ബാലി മരിച്ചതു കേട്ടൊരു താരയു–
മാലോല വീഴുന്ന കണ്ണുനീരും വാർത്തു
ദുഃഖേന വക്ഷസി താഡിച്ചു താഡിച്ചു
ഗദ്ഗദവാചാ പറഞ്ഞു പലതരം:
'എന്തിനെനിയ്ക്കിനിപ്പുത്രനും രാജ്യവു–
മെന്തിനു ഭൂതലവാസവുമേ വൃഥാ?
ഭർത്താവുതന്നോടുകൂടെ മടിയാതെ
മൃത്യുലോകം പ്രവേശിയ്ക്കുന്നതുണ്ടു ഞാൻ.'
ഇത്ഥം കരഞ്ഞുകരഞ്ഞവൾ ചെന്നു തൻ
രക്തപാംസുക്കളണിഞ്ഞു കിടക്കുന്ന
ഭർത്തൃകളേബരം കണ്ടു മോഹംപൂണ്ടു
പുത്രനോടുംകൂടെയേറ്റം വിവശയായ്

വീണിതു ചെന്നു പാദാന്തികേ താരയും
കേണുതുടങ്ങിനാൾ പിന്നെപ്പലതരം:
'ബാണമെയ്തെന്നെയും കൊന്നീടു നീ മമ
പ്രാണനാഥന്നു പൊറാ പിരിഞ്ഞാലെടോ.
എന്നെപ്പതിയോടുകൂടെയയയ്ക്കിലോ
കന്യകാദാനഫലം നിനക്കും വരും.
ആര്യനാം നിന്നാലനുഭൂതമല്ലയോ
ഭാര്യാവിയോഗജദുഃഖം രഘുപതേ?
വ്യഗ്രവും തീർത്തു രുമയുമായ് വാഴ്ക നീ
സുഗ്രീവ! രാജ്യഭോഗങ്ങളോടും ചിരം.'
ഇത്ഥം പറഞ്ഞു കരയുന്ന താരയോ-
ടുത്തരമായരുൾചെയ്തു രഘുവരൻ;
തത്വജ്ഞാനോപദേശേന കാരുണ്യേന
ഭർത്തൃവിയോഗദുഃഖം കളഞ്ഞീടുവാൻ.

ശ്രീരാമൻ താരക്ക് ഉപദേശം നൽകുന്നു

താരോപദേശം

'എന്തിനു ശോകം വൃഥാ തവ? കേൾക്ക നീ
ബന്ധമില്ലേതുമിതിന്നു മനോഹരേ!
നിന്നുടെ ഭർത്താവു ദേഹമോ ജീവനോ?
ധന്യേ! പരമാർത്ഥമെന്നോടു ചൊല്ലു നീ.
പഞ്ചഭൂതാത്മകം ദേഹമേറ്റം ജഡം
സഞ്ചിതം ത്വങ്മാംസരക്താസ്ഥികൊണ്ടെടോ!
നിശ്ചേഷ്ടകാഷ്ഠതുല്യം ദേഹമോർക്ക നീ
നിശ്ചയമാത്മാവു ജീവൻ നിരാമയൻ.
ഇല്ല ജനനം മരണവുമില്ല കേ-
ളില്ലലുണ്ടാകായ്കതു നിനച്ചേതുമേ.
നില്ക്കയുമില്ല നടക്കയുമില്ല കേൾ
ദുഃഖവിഷയവുമല്ലതു കേവലം.

സ്ത്രീപുരുഷക്ലീബഭേദങ്ങളുമില്ല
താപശീതാദിയുമില്ലെന്നറിക നീ.
സർവ്വഗൻ ജീവനേകൻ പരനദ്വയ-
നവ്യയനാകാശതുല്യനലേപകൻ
ശുദ്ധമായ് നിത്യമായ് ജ്ഞാനാത്മകമായ
തത്വമോർത്തെന്തു ദുഃഖത്തിനു കാരണം?
രാമവാക്യാമൃതം കേട്ടൊരു താരയും
രാമനോടാശു ചോദിച്ചിതു പിന്നെയും:
‘നിശ്ചേഷ്ടകാഷ്ഠതുല്യം ദേഹമായതും
സച്ചിദാത്മാ നിത്യമായതു ജീവനും
ദുഃഖസുഖാദി സംബന്ധമാർക്കെന്നുള്ള-
തൊക്കെയരുൾചെയ്കവേണം ദയാനിധേ!’
എന്നതുകേട്ടരുൾചെയ്തു രഘുവരൻ:
‘ധന്യേ! രഹസ്യമായുള്ളതു കേൾക്ക നീ.
യാതൊരളവു ദേഹേന്ദ്രിയാഹങ്കാര-
ഭേദഭാവേന സംബന്ധമുണ്ടായ് വരും
അത്രനാളേയ്ക്കുമാത്മാവിനു സംസാര-
മെത്തുമവിവേകകാരണാൽ നിർണ്ണയം.
ഓർക്കിൽ മിഥ്യാഭൂതമായ സംസാരവും
പാർക്ക താനേ വിനിവർത്തിക്കയില്ലെടോ!
നാനാവിഷയങ്ങളെ ധ്യായമാനനാം
മാനവനെങ്ങനെയെന്നതു കേൾക്ക നീ.
മിഥ്യാഗമം നിജ സ്വപ്നേ യഥാ തഥാ
സത്യമായുള്ളതു കേട്ടാലുമെങ്കിലോ.
നൂനമനാദ്യവിദ്യാബന്ധഹേതുനാ
താനാമഹംകൃതിയ്ക്കാശു തല്ക്കാര്യമായ്
സംസാരമുണ്ടാമപാർത്ഥകമായതും.
സംസാരമോ രാഗരോഷാദിസംകുലം

മാനസം സംസാരകാരണമായതും
മാനസത്തിന്നു ബന്ധം ഭവിയ്ക്കുന്നതും
ആത്മമനസ്സമാനത്വം ഭവിയ്ക്കയാ-
ലാത്മനസ്തൽകൃതബന്ധം ഭവിയ്ക്കുന്നു.
രക്താദിസാന്നിദ്ധ്യമുണ്ടാകകാരണം
ശുദ്ധസ്ഫടികവും തദ്വർണ്ണമായ് വരും.
വസ്തുതയാ പാർക്കിലില്ല തദ്രഞ്ജനാ
ചിത്തേ വിചാരിച്ചു കാൺക നീ സുക്ഷ്മമായ്.
ബുദ്ധീന്ദ്രിയാദി സാമീപ്യമുണ്ടാകയാ-
ലെത്തുമാത്മാവിനു സംസാരവും ബലാൽ.
ആത്മാ സ്വലിംഗമായോരു മനസ്സിനെ
താല്പര്യമോടു പരിഗ്രഹിച്ചിട്ടല്ലോ
തത്സ്വഭാവങ്ങളായുള്ള കാമങ്ങളെ
സ്സത്വാദികളാം ഗുണങ്ങളാൽ ബദ്ധനായ്
സേവിയ്ക്കയാലവശത്വം കലർന്നതു
ഭാവിയ്ക്കുകൊണ്ടു സംസാരേ വലയുന്നു.
ആദൗ മനോഗുണാൻ സൃഷ്ട്വാ തതസ്തദാ
വേദം വിധിയ്ക്കും ബഹുവിധകർമ്മങ്ങൾ
ശുക്ലരക്താസിതഭേദമയങ്ങളായ്
മിയ്ക്കതും തത്സമാനപ്രഭാവങ്ങളായ്
ഇങ്ങനെ കർമ്മവശേന ജീവൻ ബലാ-
ലെങ്ങുമാഭൂതപ്ലവം ഭ്രമിച്ചീടുന്നു.
പിന്നെസ്സമസ്തസംഹാരകാലേ ജീവ-
നന്നുമനാദ്യവിദ്യാവശം പ്രാപിച്ചു
തിഷ്ഠത്യഭിനിവേശത്താൽ പുനരഥ
സൃഷ്ടികാലേ പൂർവ്വവാസനയാ സമം
ജായതേ ഭൂയോ ഘടീയന്ത്രവത്സദാ
മായാബലത്താലതാർക്കൊഴിയ്ക്കാമെടോ!.

യാതൊരിയ്ക്കൽ നിജപുണ്യവിശേഷണ-
ചേതസി സത്സംഗതി ലഭിച്ചീടുന്നു,
മൽഭക്തനായ ശാന്താത്മാവിനു പുന-
രെപ്പോളവൻ മതിമദ്വിഷയാം ദൃഢം.
ശ്രദ്ധയുമുണ്ടാം കഥാശ്രവണേ മമ
ശുദ്ധസ്വരൂപവിജ്ഞാനവും ജായതേ.
സദ്ഗുരുനാഥപ്രസാദേന മാനസേ
മുഖ്യവാക്യാർത്ഥവിജ്ഞാനമുണ്ടായ് വരും.
ദേഹേന്ദ്രിയമനഃപ്രാണാദികളിൽ നി-
ന്നാഹന്ത! വേറൊന്നു നൂനമാത്മാവിതു
സത്യമാനന്ദമേകം പരമദ്വയം
നിത്യം നിരുപമം നിഷ്കളം നിർഗ്ഗുണം.
ഇത്ഥമറിയുമ്പോൾ മുക്തനാമപ്പൊഴേ
സത്യം മയോദിതം സത്യം മയോദിതം.
യാതൊരുത്തൻ വിചാരിയ്ക്കുന്നതിങ്ങനെ
ചേതസി സംസാരദുഃഖമവനില്ല.
നീയും മയാ പ്രോക്തമോർത്തു വിശുദ്ധയായ്
മായാവിമോഹം കളക മനോഹരേ!
കർമ്മബന്ധത്തിങ്കൽനിന്നുടൻ വേർപെട്ടു
നിർമ്മലബ്രഹ്മണി തന്നെ ലയിയ്ക്ക നീ.
ചിത്തേ നിനക്കു കഴിഞ്ഞ ജന്മത്തിങ്ക-
ലെത്രയും ഭക്തിയുണ്ടെങ്കലതുകൊണ്ടു
രൂപവുമേവം നിനക്കു കാട്ടിത്തന്നു
താപമിനിക്കളഞ്ഞാലുമശേഷം നീ.
മദ്രൂപമീദൃശം ധ്യാനിച്ചുകൊൾകയും
മദ്വചനത്തെ വിചാരിച്ചുകൊൾകയും
ചെയ്താൽ നിനക്കു മോക്ഷം വരും നിർണ്ണയം
കൈതവമല്ല പറഞ്ഞതു കേവലം.'

ശ്രീരാമവാക്യമാനന്ദേന കേട്ടൊരു
താരയും വിസ്മയംപൂണ്ടു വണങ്ങിനാൾ.
മോഹമകന്നു തെളിഞ്ഞിതു ചിത്തവും
ദേഹാഭിമാനജദുഃഖവും പോക്കിനാൾ.
ആത്മാനുഭൂതികൊണ്ടാശു സന്തുഷ്ടയാ-
യാത്മബോധേന ജീവൻമുക്തയായിനാൾ.
മോക്ഷപ്രദനായ രാഘവൻതന്നോടു
കാൽക്ഷണം സംഗമമാത്രേണ താരയും
ഭക്തിമുഴുത്തിട്ടനാദിബന്ധം തീർന്നു
മുക്തയായാളൊരു നാരിയെന്നാകിലും.
വ്യഗ്രമെല്ലാമകലെപ്പോയ് തെളിഞ്ഞിതു
സുഗ്രീവനുമിവ കേട്ടോരനന്തരം
അജ്ഞാനമെല്ലാമകന്നു സൌഖ്യം പൂണ്ടു
വിജ്ഞാനമോടതിസ്വസ്ഥനായാൻ തുലോം.

സുഗ്രീവരാജ്യാഭിഷേകം

സുഗ്രീവനോടരുൾചെയ്താനനന്തര-
മഗ്രജപുത്രനാമംഗദൻ തന്നെയും
മുന്നിട്ടു സംസ്കാരമാദികർമ്മങ്ങളെ-
പ്പുണ്യാഹപര്യന്തമാഹന്ത! ചെയ്ക നീ.
രാമാജ്ഞയാ തെളിഞ്ഞാശു സുഗ്രീവനു-
മാമോദപൂർവ്വമൊരുക്കിത്തുടങ്ങിനാൻ.
സൌമ്യയായുള്ളൊരു താരയും പുത്രനും
ബ്രാഹ്മണരുമമാത്യപ്രധാനന്മാരും
പൌരജനങ്ങളുമായ് നൃപേന്ദ്രോചിതം
ഭേരീമൃദംഗാദി വാദ്യഘോഷത്തൊടും
ശാസ്ത്രോക്തമാർഗ്ഗേണ കർമ്മം കഴിച്ചഥ
സ്നാത്വാ ജഗാമ രഘൂത്തമസന്നിധൌ.

മന്ത്രികളോടും പ്രണമ്യ പാദാംബുജ-
മന്തർമ്മുദാ പറഞ്ഞാൻ കപിപുംഗവൻ:
‘രാജ്യത്തെ രക്ഷിച്ചുകൊൾകവേണമിനി-
പ്പൂജ്യനാകും നിന്തിരുവടി സാദരം.
ദാസനായുള്ളോരടിയനിനിത്തവ
ശാസനയും പരിപാലിച്ചു സന്തതം
ദേവദേവേശ! തേ പാദപത്മദ്വയം
സേവിച്ചുകൊള്ളുവൻ ലക്ഷ്മണനെപ്പോലെ.’
സുഗ്രീവവാക്കുകളിത്തരം കേട്ടുട-
നഗ്രേ ചിരിച്ചരുൾചെയ്തു രഘൂത്തമൻ:
‘നീതന്നെ ഞാനതിനില്ലൊരു സംശയം
പ്രീതനായ് പോയാലുമാശു മമാജ്ഞയാ.
രാജ്യാധിപത്യം നിനക്കു തന്നേനിനി-
പ്പൂജ്യനായ് ചെന്നഭിഷേകം കഴിയ്ക്ക നീ.
നൂനമൊരു നഗരം പുകയുമില്ല
ഞാനോ പതിന്നാലു സംവത്സരത്തോളം.
സൌമിത്രി ചെയ്യുമഭിഷേകമാദരാൽ
സാമർത്ഥ്യമുള്ള കുമാരനെപ്പിന്നെ നീ
യൌവരാജ്യാർത്ഥമഭിഷേചയ പ്രഭോ!
സർവ്വമധീനം നിനക്കു രാജ്യം സഖേ!
ബാലിയെപ്പോലെ പരിപാലനംചെയ്തു
ബാലനെയും പരിപാലിച്ചുകൊൾക നീ.
അദ്രിശിഖരേ വസിയ്ക്കുന്നതുണ്ടു ഞാ-
നദ്യപ്രഭൃതി ചാതുർമ്മാസ്യമാകയാൽ.
പിന്നെ വരിഷം കഴിഞ്ഞാലനന്തര-
മന്വേഷണാർത്ഥം പ്രയത്നങ്ങൾ ചെയ്ക നീ.
തന്വംഗിതാനിരിപ്പേടമറിഞ്ഞുവ-
ന്നെന്നോടു ചൊൽകയും വേണം മമ സഖേ!

അത്രനാളും പുരത്തിങ്കൽ വസിയ്ക്ക നീ
നിത്യസുഖത്തൊടും ദാരാത്മജൈസ്സമം.'
രാഘവൻതന്നോടനുജ്ഞയും കൈക്കൊണ്ടു
വേഗേന സൌമിത്രിയോടു സുഗ്രീവനും
ചെന്നു പുരി പുക്കഭിഷേകവും ചെയ്തു
വന്നിതു രാമാന്തികേ സുമിത്രാത്മജൻ.
സോദരനോടും പ്രവർഷണാഖ്യേ ഗിരൌ
സാദരം ചെന്നു കരേറി രഘൂത്തമൻ.
ഉന്നതമൂർദ്ധ്വശിഖരം പ്രവേശിച്ചു
നിന്നനേരമൊരു ഗഹ്വരം കാണായി.
സ്ഫാടികദീപ്തികലർന്നു വിളങ്ങിന
ഹാടകദേശം മണിപ്രവരോജ്ജ്വലം
വാതവരിഷഹിമാതപവാരണം
പാദപവൃന്ദഫലമൂലസഞ്ചിതം.
തത്രൈവ വാസായ രോചയാമാസ സൌ-
മിത്രിണാ ശ്രീരാമഭദ്രൻ മനോഹരൻ
സിദ്ധയോഗീന്ദ്രാദി ഭക്തജനം തദാ
മർത്ത്യവേഷംപൂണ്ട നാരായണൻതന്നെ
പക്ഷിമൃഗാദിരൂപം ധരിച്ചന്വഹം
പക്ഷിദ്ധ്വജനെബ്ഭജിച്ചുതുടങ്ങിനാർ.
സ്ഥാവരജംഗമജാതികളേവരും
ദേവനെക്കണ്ടു സുഖിച്ചു മരുവിനാർ.
രാഘവൻ തത്ര സമാധിനിരതനാ-
യേകാന്തദേശേ മരുവും ദശാന്തരേ
ഏകദാ വന്ദിച്ചു സൌമിത്രി സസ്പൃഹം
രാഘവനോടു ചോദിച്ചരുളീടിനാൻ:
'കേൾക്കയിലാഗ്രഹം പാരം ക്രിയാമാർഗ്ഗ-
മാഖ്യാഹി മോക്ഷപ്രദം ത്രിലോകീപതേ!

വർണ്ണാശ്രമികൾക്കു മോക്ഷദം പോലതു
വർണ്ണിച്ചരുൾ ചെയ്കവേണം ദയാനിധേ!
നാരദവ്യാസവിരിഞ്ചാദികൾ സദാ
നാരായണപൂജകൊണ്ടു സാധിയ്ക്കുന്നു.
നിത്യം പുരുഷാർത്ഥമെന്നു യോഗീന്ദ്രന്മാർ
ഭക്ത്യാ പറയുന്നിതെന്നു കേൾപ്പുണ്ടു ഞാൻ.
ഭക്തനായ് ദാസനായുള്ളോരടിയനു
മുക്തിപ്രദമുപദേശിച്ചരുളണം.
ലോകൈകനാഥ! ഭവാനരുൾ ചെയ്കിലോ
ലോകോപകാരകമാകയുമുണ്ടല്ലോ.’
ലക്ഷ്മണനേവമുണർത്തിച്ച നേരത്തു
തൽക്ഷണേ ശ്രീരാമദേവനരുൾചെയ്തു:

ക്രിയാമാർഗ്ഗോപദേശം

‘കേൾക്ക നീയെങ്കിൽ മല്പൂജാവിധാനത്തി-
നോർക്കിലവസാനമില്ലെന്നറിക നീ.
എങ്കിലും ചൊല്ലുവനൊട്ടു സംക്ഷേപിച്ചു
നിങ്കലുള്ളോരു വാത്സല്യം മുഴുക്കയാൽ.
തന്നുടെ തന്നുടെ ഗൃഹ്യോക്തമാർഗ്ഗേണ
മന്നിടത്തിങ്കൽ ദ്വിജത്വമുണ്ടായ് വന്നാൽ
ആചാര്യനോടു മന്ത്രം കേട്ടു സാദര-
മാചാരപൂർവ്വമാരാധിയ്ക്ക മാമെടോ!
ഹൃൽകമലത്തിങ്കലാകിലുമാം പുന-
രഗ്നിഭഗവാങ്കലാകിലുമാമെടോ!
മുഖ്യപ്രതിമാദികളിലെന്നാകിലു-
മർക്കങ്കലാകിലുമപ്പിങ്കലാകിലും   അപ്പ്=water
സ്ഥണ്ഡിലത്തിങ്കലും നല്ല സാളഗ്രാമ-
മുണ്ടെങ്കിലോ പുനരുത്തമമെത്രയും.

വേദതന്ത്രോക്തങ്ങളായ മന്ത്രങ്ങൾ കൊ-
ണ്ടാദരാൽ മൃല്ലേപനാദി വിധിവഴി
കാലേ കുളിയ്ക്കവേണം ദേഹശുദ്ധയേ
മൂലമറിഞ്ഞു സന്ധ്യാവന്ദനാദിയാം
നിത്യകർമ്മംചെയ്തു പിന്നെ സ്വകർമ്മണാ
ശുദ്ധ്യർത്ഥമായ് ചെയ്ക സങ്കല്പമാദിയെ.
ആചാര്യനായതു ഞാനെന്നു കല്പിച്ചു
പൂജിയ്ക്ക ഭക്തിയോടേ ദിവസം പ്രതി.
സ്നാപനം ചെയ്ക ശിലായാം പ്രതിമാസു
ശോഭനാർത്ഥം ചെയ്കവേണം പ്രമാർജ്ജനം.
ഗന്ധപുഷ്പാദ്യങ്ങൾ കൊണ്ടു പൂജിപ്പവൻ
ചിന്തിച്ചതൊക്കെ ലഭിയ്ക്കുമറിക നീ.
മുഖ്യപ്രതിമാദികളിലലങ്കാര-
മൊക്കെ പ്രസാദമെനിയ്ക്കെന്നറിക നീ.
അഗ്നൗ യജിയ്ക്ക ഹവിസ്സുകൊണ്ടാദരാ-
ലർക്കനെ സ്ഥലണ്ഡിലത്തിങ്കലെന്നാകിലോ.
മുമ്പിലേ സർവ്വപൂജാദ്രവ്യമായവ
സമ്പാദനം ചെയ്തുവേണം തുടങ്ങുവാൻ.
ശ്രദ്ധയോടുംകൂടെ വാരിയെന്നാകിലും
ഭക്തനായുള്ളവൻ തന്നാലതിപ്രിയം.
ഗന്ധപുഷ്പാക്ഷതഭക്ഷ്യഭോജ്യാദിക-
ളെന്തു പിന്നെപ്പറയേണമോ ഞാനേടോ?
വസ്ത്രാജിനകുശാദ്യങ്ങളാലാസന-
മുത്തമമായതു കല്പിച്ചുകൊള്ളണം.
ദേവസ്യസമ്മുഖേ ശാന്തനായ് ചെന്നിരു-
ന്നാവിർമ്മുദാ ലിപിന്യാസം കഴിയ്ക്കണം.
ചെയ്ക തത്വന്യാസവും കേശവാദ്യേന
ചെയ്ക മമ മൂർത്തിപഞ്ജരന്യാസവും

പിന്നെ മന്ത്രന്യാസവും ചെയ്തു സാദരം
തന്നുടെ മുമ്പിൽ വാമേ കലശം വച്ചു
ദക്ഷിണഭാഗേ കുസുമാദികളെല്ലാ-
മക്ഷതഭക്ത്യൈവ സംഭരിച്ചീടേണം.
അർഘ്യപാദ്യപ്രദാനാർത്ഥമായും മധു-
പർക്കാർത്ഥമാചമനാർത്ഥമെന്നിങ്ങനെ
പാത്രചതുഷ്ടയവും വച്ചുകൊള്ളണം;
പേർത്തു മറ്റൊന്നും നിരൂപണം കൂടാതെ.
മല്ക്കലാം ജീവസംജ്ഞാം തടിദുജ്ജ്വലാം
ഹൃല്ക്കമലേ ദൃഢം ധ്യാനിച്ചുകൊള്ളണം.
പിന്നെ സ്വദേഹമഖിലം തയാ വ്യാപ്ത-
മെന്നുറയ്ക്കേണമിളക്കവും കൂടാതെ.
ആവാഹയേൽ പ്രതിമാദിഷു മല്ക്കലാം
ദേവസ്വരൂപമായ് ധ്യാനിക്ക കേവലം.
പാദ്യവുമർഘ്യം തഥാ മധുപർക്കമി-
ത്യാദ്യൈഃ പുനഃ സ്നാനവസ്ത്രവിഭൂഷണൈഃ
എത്രയുണ്ടുള്ളതുപചാരമെന്നാല-
തത്രയുംകൊള്ളാമെനിക്കെന്നതേയുള്ളു.
ആഗമോക്തപ്രകാരേണ നീരാജനൈർ-
ധൂപദീപൈർന്നിവേദ്യൈഃ ബഹുവിസ്തരൈഃ
ശ്രദ്ധയാ നിത്യമായർപ്പിച്ചുകൊള്ളുകിൽ
ശ്രദ്ധയാ ഞാനും ഭുജിക്കുമറിക നീ.
ഹോമമഗസ്ത്യോക്തമാർഗ്ഗകുണ്ഡാനലേ!
മൂലമന്ത്രംകൊണ്ടു ചെയ്യാമതെന്നിയെ
ഭക്ത്യാ പുരുഷസൂക്തം കൊണ്ടുമാമെടോ!
ചിത്തതാരിങ്കൽ നിനക്ക കുമാര! നീ.
ഔപാസനാഗ്നൗ ചരുണാ ഹവിഷാഥ
സോപാധിനാ ചെയ്ക ഹോമം മഹാമതേ!

തപ്തജാംബൂനദപ്രഖ്യം മഹാപ്രഭം
ദീപ്താഭരണ വിഭൂഷിതം കേവലം
മാമേവ വഹ്നിമദ്ധ്യസ്ഥിതം ധ്യാനിയ്ക്ക
ഹോമകാലേ ഹൃദി ഭക്ത്യാ ബുധോത്തമൻ.
പാരിഷദാനാം ബലിദാനവുംചെയ്തു
ഹോമശേഷത്തെസ്സമാപയേന്മന്ത്രവിൽ.
ഭക്ത്യാ ജപിച്ചു മാം ധ്യാനിച്ചു മൗനിയായ്
വക്ത്രവാസം നാഗവല്ലീദളാദിയും
ദത്വാ മദഗ്രേ മഹാപ്രീതിപൂർവ്വകം
നൃത്തഗീതസ്തുതിപാഠാദിയും ചെയ്തു
പാദാംബുജേ നമസ്കാരവും ചെയ്തുടൻ
ചേതസി മാമുറപ്പിച്ചു വിനീതനായ്
മദ്ദത്തമാകും പ്രസാദത്തെയും പുന-
രുത്തമാംഗേ നിധായാനന്ദപൂർവ്വകം
രക്ഷ മാം ഘോരസംസാരാദിതി മുഹു-
രുക്ത്വാ നമസ്കാരവും ചെയ്തനന്തരം
ഉദ്വാസിപ്പിച്ചുടൻ പ്രത്യങ്മഹസ്സിങ്ക-
ലിത്ഥം ദിനമനു പൂജിയ്ക്ക മത്സഖേ!
ഭക്തിസംയുക്തനായുള്ള മർത്ത്യൻ മുദാ
നിത്യമേവം ക്രിയായോഗമനുഷ്ഠിയ്ക്കിൽ
ദേഹനാശേ മമ സാരൂപ്യവും വരു-
മൈഹിക സൌഖ്യങ്ങളെന്തു ചൊല്ലേണമോ?
ഇത്ഥം മയോക്തം ക്രിയായോഗമുത്തമം
ഭക്ത്യാ പഠിയ്ക്കതാൻ കേൾക്കതാൻ ചെയ്കിലോ
നിത്യപൂജാഫലമുണ്ടവനെ'ന്നതും
ഭക്തപ്രിയനരുൾചെയ്താനതുനേരം.
ശേഷാംശജാതനാം ലക്ഷ്മണൻതന്നോട-
ശേഷമിദമരുൾചെയ്തോരനന്തരം

മായാമയനായ നാരായണൻ പരൻ
മായാമവലംബ്യ ദുഃഖം തുടങ്ങിനാൻ.:
'ഹാ! ജനകാത്മജേ! സീതേ! മനോഹരേ!
ഹാ! ജഗന്മോഹിനി! നാഥേ! മമ പ്രിയേ!'
എവമാദിപ്രലാപംചെയ്തു നിദ്രയും
ദേവദേവന്നു വരാതെ ചമഞ്ഞിതു
സൌമിത്രിതന്നുടെ വാക്യാമൃതംകൊണ്ടു
സൗമുഖ്യമോടു മരുവും ചിലനേരം.

ഹനുമത്സുഗ്രീവസംഭാഷണം

ഇങ്ങനെ വാഴുന്ന കാലമൊരുദിന-
മങ്ങു കിഷ്കിന്ധാപുരത്തിങ്കൽ വാഴുന്ന
സുഗ്രീവനോടു പറഞ്ഞു പവനജ-
നഗ്രേ വണങ്ങിനിന്നേകാന്തമാംവണ്ണം:
'കേൾക്ക കപീന്ദ്ര! നിനക്കു ഹിതങ്ങളാം
വാക്കുകൾ ഞാൻ പറയുന്നവ സാദരം:
നിന്നുടെ കാര്യം വരുത്തി രഘൂത്തമൻ
മുന്നമേ സത്യവ്രതൻ പുരുഷോത്തമൻ.
പിന്നെ നീയോ നിരൂപിച്ചീലതേതുമെ-
ന്നെന്നുടെ മാനസേ തോന്നുന്നിതിന്നഹോ.
ബാലി മഹാബലവാൻ കപിപുംഗവൻ
ത്രൈലോക്യസമ്മതൻ ദേവരാജാത്മജൻ
നിന്നുടെ മൂലം മരിച്ചു ബലാലവൻ
മുന്നമേ കാര്യം വരുത്തിക്കൊടുത്തിതു.
രാജ്യാഭിഷേകവും ചെയ്തു മഹാജന-
പൂജ്യനായ്താരയുമായിരുന്നീടു നീ
എത്രനാളുണ്ടിരിപ്പിങ്ങനെയെന്നതും
ചിത്തത്തിലുണ്ടു തോന്നുന്നു ധരിയ്ക്ക നീ.

അദ്യ വാ ശ്വോ വാ പരശ്വോഥവാ തവ
മൃത്യു ഭവിയ്ക്കുമതിനില്ല സംശയം.
പ്രത്യുപകാരം മറക്കുന്ന പൂരുഷൻ
ചത്തതിനൊക്കുമേ ജീവിച്ചിരിയ്ക്കിലും.
പർവ്വതാഗ്രേ നിജ സോദരൻതന്നോടു
മുർവ്വീശ്വരൻ പരിതാപേന വാഴുന്നു.
നിന്നെയും പാർത്തു, പറഞ്ഞ സമയവും
വന്നതും നീയോ ധരിച്ചതില്ലേതുമേ.
വാനരഭാവേന മാനിനീസക്തനായ്
പാനവുംചെയ്തു മതിമറന്നന്വഹം
രാപ്പകലുമറിയാതെ വസിയ്ക്കുന്ന
കോപ്പുകളെത്രയും നന്നുനന്നിങ്ങനെ.
അഗ്രജനായ ശക്രാത്മജനെപ്പോലെ
നിഗ്രഹിച്ചീടും ഭവാനെയും നിർണ്ണയം.’
അഞ്ജനാനന്ദനൻ തന്നുടെ വാക്കുകേ-
ട്ടഞ്ജസാ ഭീതനായോരു സുഗ്രീവനും
ഉത്തരമായവൻതന്നോടു ചൊല്ലിനാൻ:
‘സത്യമത്രേ നീ പറഞ്ഞതു നിർണ്ണയം.
ഇത്തരം ചൊല്ലുമമാത്യനുണ്ടെങ്കിലോ
പൃഥ്വീശനാപത്തുമെത്തുകയില്ലല്ലോ.
സത്വരമെന്നുടെയാജ്ഞയോടും ഭവാൻ
പത്തുദിക്കിങ്കലേയ്ക്കുമയച്ചീടണം
സപ്തദ്വീപസ്ഥിതന്മാരായ വാനര-
സത്തമന്മാരെ വരുത്തുവാനായ് ദ്രുതം
നേരേ പതിനായിരം കപിവീരരെ-
പ്പാരാതയയ്ക്ക സന്ദേശപത്രത്തോടും.
പക്ഷത്തിനുള്ളിൽ വരേണം കപികുലം
പക്ഷം കഴിഞ്ഞു വരുന്നതെന്നാകിലോ

വധ്യനവനതിനില്ലൊരു സംശയം
സത്യംപറഞ്ഞാലിളക്കില്ലേതുമേ.’
അഞ്ജനാപുത്രനോടിത്ഥം നിയോഗിച്ചു
മഞ്ജുളമന്ദിരം പുക്കിരുന്നീടിനാൻ.
ഭർത്തൃനിയോഗം പുരസ്കൃത്യ മാരുത-
പുത്രനും വാനരസത്തമന്മാരെയും
പത്തുദിക്കിന്നുമയച്ചാനഭിമത-
ദത്തപൂർവ്വം കപീന്ദ്രന്മാരുമന്നേരം
വായുവേഗപ്രചാരേണ കപികുല-
നായകന്മാരെ വരുത്തുവാനായ് മുദാ
പോയിതു ദാനമാനാദിതൃപ്താത്മനാ
മായാമനുഷ്യകാര്യാർത്ഥമതിദ്രുതം.

ശ്രീരാമന്റെ വിരഹതാപം

രാമനും പർവ്വതമൂർദ്ധനി ദുഃഖിച്ചു
ഭാമിനിയോടും പിരിഞ്ഞുവാഴും വിധൌ
താപേന ലക്ഷ്മണൻതന്നോടു ചൊല്ലിനാൻ
‘പാപമയ്യോ! മമ കാൺക! കുമാര! നീ
ജാനകീദേവി മരിച്ചിതോ കുത്രചിൽ
മാനസതാപേന ജീവിച്ചിരിയ്ക്കയോ?
നിശ്ചയിച്ചേതുമറിഞ്ഞതുമില്ലല്ലോ.
കശ്ചിൽ പുരുഷനെന്നോടു സംപ്രീതനായ്
ജീവിച്ചിരിയ്ക്കുന്നിതെന്നു ചൊല്ലീടുകിൽ
കേവലമെത്രയുമിഷ്ടനവൻ മമ
എങ്ങാനുമുണ്ടിരിയ്ക്കുന്നതെന്നാകിൽ ഞാ-
നിങ്ങുബലാൽ കൊണ്ടുപോരുവൻ നിർണ്ണയം.
ജാനകീദേവിയെക്കട്ട കള്ളൻതന്നെ
മാനസകോപേന നഷ്ടമാക്കീടുവൻ

വംശവും കൂടെയൊടുക്കുന്നതുണ്ടൊരു
സംശയമേതുമിതിനില്ല നിർണ്ണയം.
എന്നെയും കാണാഞ്ഞു ദുഃഖിച്ചിരിയ്ക്കുന്ന
നിന്നെ ഞാനെന്നിനിക്കാണുന്നു വല്ലഭേ!
ചന്ദ്രാനനേ! നീ പിരിഞ്ഞതു കാരണം
ചന്ദ്രനുമാദിത്യനെപ്പോലെയായിതു
ചന്ദ്ര! ശീതാംശുക്കളാലവളെച്ചെന്നു
മന്ദമന്ദം തലോടിത്തലോടിത്തദാ
വന്നു തടവീടുകെന്നെയും സാദരം
നിന്നുടെ ഗോത്രജയല്ലോ ജനകജ.
സൂഗ്രീവനും ദയാഹീനനത്രേ തുലോം
ദുഃഖിതനാമെന്നെയും മറന്നാനല്ലോ.
നിഷ്ക്കണ്ടകം രാജ്യമാശു ലഭിച്ചവൻ
മൈക്കണ്ണിമാരോടുകൂടെ ദിവാനിശം
മദ്യപാനാസക്തചിത്തനാം കാമുകൻ
വ്യർത്ഥം കൃതഘ്നനത്രേ സുമിത്രാത്മജ!
വന്നു ശരല്ക്കാലമെന്നതു കണ്ടവൻ
വന്നീലയല്ലോ പറഞ്ഞവണ്ണം സഖേ!
അന്വേഷണം ചെയ്തു സീതാധിവാസവു-
മിന്നേടമെന്നറിഞ്ഞീടുവാനായവൻ
പൂർവ്വോപകാരിയാമെന്നെ മറക്കയാൽ
പൂർവ്വനവൻ കൃതഘ്നന്മാരിൽ നിർണ്ണയം.
ഇഷ്ടരായുള്ള ജനത്തെ മറക്കുന്ന
ദുഷ്ടരിൽ മുമ്പുണ്ടു സുഗ്രീവനോർക്ക നീ.
കിഷ്കിന്ധയോടും ബന്ധുക്കളോടും കൂടെ
മർക്കടശ്രേഷ്ഠനെ നിഗ്രഹിച്ചീടുവൻ
അഗ്രജമാർഗ്ഗം ഗമിയ്ക്കേണമിന്നിനി-
സ്സുഗ്രീവനുമതിനില്ലൊരു സംശയം.’

ഇത്ഥമരുൾ ചെയ്ത രാഘവനോടതി
ക്രുദ്ധനായൊരു സൌമിത്രി ചൊല്ലീടിനാൻ:
‘വധ്യനായോരു സുഗ്രീവനെസ്സത്വരം
ഹത്വാ വിടകൊൾവനദ്യ തവാന്തികം

ആജ്ഞാപയാശു മാ’മെന്നു പറഞ്ഞിതു
പ്രാജ്ഞനായോരു സുമിത്രാതനയനും
ആദായ ചാപതൂണീരഖഡ്ഗങ്ങളും
ക്രോധേന ഗന്തുമഭ്യുദ്യതം സോദരം
കണ്ടു രഘുപതി ചൊല്ലിനാൻ പിന്നെയു–
‘മുണ്ടൊന്നു നിന്നോടിനിയും പറയുന്നു.
ഹന്തവ്യനല്ല സുഗ്രീവൻ മമ സഖി
കിന്തു ഭയപ്പെടുത്തീടുകെന്നേ വരൂ.
‘ബാലിയെപ്പോലെ നിനക്കും വിരവോടു
കാലപുരത്തിനു പോകാമറിക നീ’
ഇത്ഥമവനോടു ചെന്നു ചൊന്നാലതി–
നുത്തരം ചൊല്ലുന്നതും കേട്ടുകൊണ്ടു നീ
വേഗേന വന്നാലതിന്നനുരൂപമാ–
മാകൂതമോർത്തു കർത്തവ്യമനന്തരം.’

ലക്ഷ്മണന്റെ പുറപ്പാട്

അഗ്രജന്മാജ്ഞയാ സൌമിത്രി സത്വരം
സുഗ്രീവ രാജ്യം പ്രതി നടന്നീടിനാൻ,
കിഷ്കിന്ധയോടും ദഹിച്ചുപോമപ്പൊഴേ
മർക്കടജാതികളെന്നു തോന്നും വണ്ണം.
വിജ്ഞാനമൂർത്തി സർവ്വജ്ഞനനാകുല–
നജ്ഞാനിയായുള്ള മാനുഷനെപ്പോലെ
ദുഃഖസുഖാദികൾ കൈക്കൊണ്ടു വർത്തിച്ചു

ദുഷ്കൃതശാന്തി ലോകത്തിനുണ്ടാക്കുവാൻ
മുന്നം ദശരഥൻ ചെയ്ത തപോബലം
തന്നുടെ സിദ്ധി വരുത്തിക്കൊടുപ്പാനും
പങ്കജസംഭവനാദികൾക്കുണ്ടായ
സങ്കടം തീർത്തു രക്ഷിച്ചു കൊടുപ്പാനും
മാനുഷവേഷം ധരിച്ചു പരാപര-
നാനന്ദമൂർത്തി ജഗന്മയനീശ്വരൻ.
നാനാജനങ്ങളും മായയാ മോഹിച്ചു
മാനസമജ്ഞാനസംയുതമാകയാൽ
മോക്ഷം വരുത്തുന്നതെങ്ങനെ ഞാനെന്നു
സാക്ഷാൽ മഹാവിഷ്ണു ചിന്തിച്ചു കൽപ്പിച്ചു
സർവ്വജഗന്മായാനാശിനിയാകിയ
ദിവ്യകഥയെ പ്രസിദ്ധയാക്കൂ യഥാ
രാമനായ് മാനുഷവ്യാപാരജാതയാം
രാമായണാഭിധാമാനന്ദദായിനീം
സല്ലഥാമിപ്രപഞ്ചത്തിങ്കലൊക്കവേ
വിഖ്യാതയാക്കുവാനാനന്ദപൂരുഷൻ
ക്രോധവും മോഹവും കാമവും രാഗവും
ഖേദാദിയും വ്യവഹാരാർത്ഥസിദ്ധയേ
തത്തൽക്രിയാകാലദേശോചിതം നിജ-
ചിത്തേ പരിഗ്രഹിച്ചീടിനാനീശ്വരൻ .
സത്വാദികളാം ഗണങ്ങളിൽത്താനനു-
രക്തനെപ്പോലെ ഭവിയ്ക്കുന്നു നിർഗ്ഗുണൻ
വിജ്ഞാനമൂർത്തിയാം സാക്ഷി സുഖാത്മകൻ
വിജ്ഞാനശക്തിമാനവ്യക്തനദ്വയൻ
കാമാദികളാലവിലിപ്തനവ്യയൻ
വ്യോമവദ്വ്യാപ്തനനന്തനനാമയൻ
ദിവ്യമുനീശ്വരന്മാർ സനകാദികൾ

സർവ്വാത്മകനെച്ചിലരറിഞ്ഞീടുവോർ.
നിർമ്മലാത്മാക്കളായുള്ള ഭക്തന്മാർക്കു
സമ്യക്പ്രബോധനമുണ്ടാമെന്നു ചൊല്ലുന്നു
ഭക്തചിത്താനുസാരേണ സഞ്ജായതേ
മുക്തിപ്രദൻ മുനിവൃന്ദനിഷേവിതൻ.
കിഷ്കിന്ധയാം നഗരാന്തികം പ്രാപിച്ചു
ലക്ഷ്മണനും ചെറുഞ്ഞാണൊലിയിട്ടിതു
മർക്കടന്മാരവനെക്കണ്ടു പേടിച്ചു
ചക്രുഃ കിലുകിലശബ്ദം പരവശാൽ
വപ്രോപരി പാഞ്ഞു കല്ലും മരങ്ങളും
വിഭ്രമത്തോടു കൈയിൽ പിടിച്ചേവരും
പേടിച്ചു മൂത്രമലങ്ങൾ വിസർജ്ജിച്ചു
ചാടിത്തുടങ്ങിനാരങ്ങുമിങ്ങും ദ്രുതം.
മർക്കടക്കൂട്ടത്തെയൊക്കെയൊടുക്കുവാ-
നുൾക്കാമ്പിലഭ്യുദ്യതനായ സൌമിത്രി
വില്ലും കുഴിയെക്കുലച്ചു വലിച്ചിതു
ഭല്ലൂകവൃന്ദവും വല്ലാതെയായിതു
ലക്ഷ്മണനാഗതനായതറിഞ്ഞഥ
തൽക്ഷണമംഗദനോടിവന്നീടിനാൻ.
ശാഖാമൃഗങ്ങളെയാട്ടിക്കളഞ്ഞു താ-
നേകനായ്ച്ചെന്നു നമസ്കരിച്ചീടിനാൻ:
പ്രീതനായാശ്ലേഷവുംചെയ്തവനോടു
ജാതമോദം സുമിത്രാത്മജൻ ചൊല്ലിനാൻ:
‘ഗച്ഛ വത്സ! ത്വം പിതൃവ്യനെക്കണ്ടു ചൊ-
ല്ലിച്ചെയ്ത കാര്യം പിഴയ്ക്കുമെന്നാശു നീ.
ഇച്ഛയായുള്ളതു ചെയ്ത മിത്രത്തെ വ-
ഞ്ചിച്ചാലനർത്ഥമവിളംബിതം വരും.
ഉഗ്രനാമഗ്രജനെന്നോടരുൾ ചെയ്തു

നിഗ്രഹിച്ചീടുവൻ സുഗ്രീവനെ ക്ഷണാൽ.
അഗ്രജമാർഗ്ഗം ഗമിയ്ക്കണമെന്നുണ്ടു
സുഗ്രീവനുൾക്കാമ്പിലെങ്കിലതേ വരൂ
എന്നരുൾ ചെയ്തതു ചെന്നു പറകെ'ന്നു
ചൊന്നതു കേട്ടൊരു ബാലിതനയനും
തന്നുള്ളിലുണ്ടായ ഭീതിയോടുമവൻ
ചെന്നു സുഗ്രീവനെ വന്ദിച്ചു ചൊല്ലിനാൻ:
'കോപേന ലക്ഷ്മണൻ വന്നിതാ നില്ക്കുന്നു
ഗോപുരദ്വാരി പുറത്തുഭാഗത്തിനി
കാപേയഭാവം കളഞ്ഞു വന്ദിയ്ക്ക ചെ
ന്നാപത്തതല്ലായ്കിലുണ്ടായ്വരും ദൃഢം.'
സന്ത്രസ്തനായ സുഗ്രീവനതു കേട്ടു
മന്ത്രിപ്രവരനാം മാരുതിതന്നോടു
ചിന്തിച്ചു ചൊല്ലിനാനംഗദനോടുകൂ-
ടന്തികേ ചെന്നു വന്ദിയ്ക്ക സൌമിത്രിയെ
സാന്ത്വനം ചെയ്തു കൂട്ടിക്കൊണ്ടു പോരിക
ശാന്തനായൊരു സുമിത്രാതനയനെ.'
മാരുതിയെപ്പറഞ്ഞേവമയച്ചഥ
താരയോടർക്കാത്മജൻ പറഞ്ഞീടിനാൻ:
'താരാധിപാനനേ! പോകണമാശു നീ
താരേ! മനോഹരേ! ലക്ഷ്മണൻ തന്നുടെ
ചാരത്തുചെന്നു കോപത്തെശ്ശമിപ്പിയ്ക്ക
സാരസ്യസാരവാക്യങ്ങളാൽ,പിന്നെ നീ
കൂട്ടിക്കൊണ്ടിങ്ങുപോന്നെന്നെയും വേഗേന
കാട്ടിക്കലുഷഭാവത്തേയും നീക്കണം.'
ഇത്ഥമർക്കാത്മജൻ വാക്കുകൾ കേട്ടവൾ
മദ്ധ്യകക്ഷ്യാം പ്രവേശിച്ചു നിന്നീടിനാൾ.
താരാതനയനും മാരുതിയും കൂടി

ശ്രീരാമസോദരൻ തന്നെ വണങ്ങിനാർ
ഭക്ത്യാ കുശലപ്രശ്നങ്ങളും ചെയ്തു സൌ-
മിത്രിയോടഞ്ജനാനന്ദനൻ ചൊല്ലിനാൻ:
'എന്തുപുറത്തുഭാഗേ നിന്നരുളുവാ-
നന്തഃപുരത്തിലാമ്മാറെഴുന്നള്ളണം.
രാജദാരങ്ങളേയും നഗരാഭയും
രാജാവു സുഗ്രീവനേയും കനിവോടു
കണ്ടുപറഞ്ഞാലനന്തരം നാഥനെ
ക്കണ്ടുവണങ്ങിയാൽ സാദ്ധ്യമെല്ലാം ദ്രുതം.'
ഇത്ഥം പറഞ്ഞു കയ്യുംപിടിച്ചാശു സൌ-
മിത്രിയോടും മന്ദമന്ദം നടന്നിതു.
യൂഥപന്മാർ മരുവീടും മണിമയ-
സൌധങ്ങളും പുരീശോഭയും കണ്ടുക-
ണ്ടാനന്ദമുൾക്കൊണ്ടു മദ്ധ്യകക്ഷ്യാം ചെന്നു
മാനിച്ചുനിന്ന നേരത്തു കാണായ്വന്നു
താരേശതുല്യമുഖിയായ മാനിനീ
താരാ ജഗന്മനോമോഹിനി സുന്ദരി
ലക്ഷ്മീസമാനയായ് നില്ക്കുന്നതന്നേരം
ലക്ഷ്മണൻ തന്നെ വണങ്ങി വിനീതയായ്
മന്ദസ്മിതംപൂണ്ടു ചൊന്നാളഹോ, 'തവ
മന്ദിരമായതിതെന്നറിഞ്ഞീലയോ?
ഭക്തനായെത്രയുമുത്തമനായ് തവ
ഭൃത്യനായോരു കപീന്ദ്രനോടിങ്ങനെ
കോപമുണ്ടായാലവനെന്തൊരു ഗതി?
ചാപല്യമേറുമിജ്ജാതികൾക്കോർക്കണം.
മർക്കടവീരൻ ബഹുകാലമുണ്ടല്ലോ
ദുഃഖമനുഭവിച്ചീടുന്നു ദീനനായ്.
ഇക്കാലമാശു ഭവൽകൃപയാ പരി-

രക്ഷിതനാകയാൽ സൌഖ്യം കലർന്നവൻ
വാണാനതും വിപരീതമാക്കീടായ്ക-
വേണം ദയാനിധേ! ഭക്തപരായണ!
നാനാദിഗന്തരംതോറും മരുവുന്ന
വാനരന്മാരെ വരുത്തുവാനായവൻ
പത്തുസഹസ്രം ദൂതന്മാരെ വിട്ടിതു
പത്തു ദിക്കീന്നും കപികുലപ്രൌഢരും
വന്നു നിറഞ്ഞതു കാൺകിവിടെപ്പുന-
രൊന്നിനും ദണ്ഡമിനിയില്ല നിർണ്ണയം
നക്തഞ്ചരകുലമൊക്കെയൊടുക്കുവാൻ
ശക്തരത്രേ കപിസത്തമന്മാരെല്ലാം
പുത്രകളത്രമിത്രാന്വിതനാകിയ
ഭൃത്യനാം സുഗ്രീവനെക്കണ്ടവനുമായ്
ശ്രീരാമദേവപാദാംബുജം വന്ദിച്ചു
കാര്യവുമാശു സാധിയ്ക്കാമറിഞ്ഞാലും.'
താരാവചനമേവം കേട്ടു ലക്ഷ്മണൻ
പാരാതെ ചെന്നു സുഗ്രീവനെയും കണ്ടു.
സത്രപം വിത്രസ്തനായ സുഗ്രീവനും
സത്വരമുത്ഥാനവും ചെയ്തു വന്ദിച്ചു.
മത്തനായ് വിഹ്വലിതേക്ഷണനാം കപി
സത്തമനെക്കണ്ടു കോപേന ലക്ഷ്മണൻ
മിത്രാത്മജനോടു ചൊല്ലിനാൻ നീ രഘു-
സത്തമൻ തന്നെ മറന്നതെന്തിങ്ങനെ?
വൃത്രാരിപുത്രനെക്കൊന്ന ശരമാര്യ-
പുത്രൻ കരസ്ഥിതമെന്നുമറിക നീ.
അഗ്രജമാർഗ്ഗം ഗമിയ്ക്കയിലാഗ്രഹം
സുഗ്രീവനുണ്ടെന്നു നാഥനരുൾ ചെയ്തു.'
ഇത്തരം സൌമിത്രി ചൊന്നതു കേട്ടതി-

നുത്തരം മാരുതപുത്രനും ചൊല്ലിനാൻ:
‘ഇത്ഥമരുൾ ചെയ്‌വതിനെന്തു കാരണം
ഭക്തനേറ്റം പുരുഷോത്തമങ്കൽ കപി–
സത്തമനോർക്കിൽ സുമിത്രാത്മജനിലും
സത്യവും ലംഘിയ്ക്കയില്ല കപീശ്വരൻ.
രാമകാര്യാർത്ഥമുണർന്നിരിയ്ക്കുന്നിതു
താമസമെന്നിയേ വാനരപുംഗവൻ
വിസ്മൃതനായിരുന്നീടുകയില്ലേതും
വിസ്മയമാമ്മാറു കണ്ടീലയോ ഭവാൻ?
വേഗേന നാനാദിഗന്തരത്തിങ്കൽനി–
ന്നാഗതന്മാരായ വാനരവീരരെ?
ശ്രീരാമകാര്യമശേഷേണ സാധിയ്ക്കു–
മാമയമെന്നിയേ വാനരനായകൻ.’
മാരുതി ചൊന്നതുകേട്ടു സൌമിത്രിയു–
മാരൂഢലജ്ജനായ് നില്ക്കും ദശാന്തരേ
സുഗ്രീവനർഘ്യപാദ്യാദ്യേന പൂജ
ചെയ്തഗ്രഭാഗേ വീണു വീണ്ടും വണങ്ങിനാൻ:
‘ശ്രീരാമദാസോഹമാഹന്ത! രാഘവ–
കാരുണ്യലേശേന രക്ഷിതനദ്യ ഞാൻ
ലോകത്രയത്തെ ക്ഷണാർദ്ധമാത്രംകൊണ്ടു
രാഘവൻ തന്നെ ജയിയ്ക്കുമല്ലോ ബലാൽ
സേവാർത്ഥമോർക്കിൽ സഹായമാത്രം ഞങ്ങ–
ളേവരും തൻനിയോഗത്തെ വഹിയ്ക്കുന്നു.’
അർക്കാത്മജൻ മൊഴി കേട്ടു സൌമിത്രിയു–
മുൾക്കാമ്പഴിഞ്ഞവനോടു ചൊല്ലീടിനാൻ:
‘ദുഃഖേന ഞാൻ പരുഷങ്ങൾ പറഞ്ഞതു–
മൊക്കെ ക്ഷമിയ്ക്ക മഹാഭാഗനല്ലോ നീ.
നിങ്കൽ പ്രണയമധികമുണ്ടാകയാൽ

സങ്കടംകൊണ്ടു പറഞ്ഞിതു ഞാനെടോ!
വൈകാതെ പോക വനത്തിനു നാമിനി
രാഘവൻ താനേ വസിയ്ക്കുന്നതുമെടോ.

സുഗ്രീവൻ ശ്രീരാമസന്നിധിയിൽ

'അങ്ങനെത്തന്നെ പുറപ്പെടുകെങ്കിൽ നാ-
മിങ്ങിനിപ്പാർക്കയില്ലെ'ന്നു സുഗ്രീവനും
തേരിൽ കരേറി സുമിത്രാത്മജനുമായി
ഭേരിമൃദംഗശംഖാദി നാദത്തോടും
അഞ്ജനാപുത്രനീലാംഗദാദ്യൈരല-
മഞ്ജസാ വാനരസേനയോടും തദാ
ചാമരശ്വേതാതപത്രവ്യജനവാൻ
സാമരസൈന്യനാഖണ്ഡലനെപ്പോലെ
രാമൻ തിരുവടിയെച്ചെന്നു കാണ്മതി-
ന്നാമോദമോടു നടന്നു കപിവരൻ.
ഗഹ്വരദ്വാരി ശിലാതലേ വാഴുന്ന
വിഹ്വലമാനസം ചീരാജിനധരം
ശ്യാമം ജടാമകുടോജ്ജ്വലം മാനവം
രാമം വിശാലവിലോലവിലോചനം
ശാന്തം മൃദുസ്മിതചാരുമുഖാംബുജം
കാന്താവിരഹസന്തപ്തം മനോഹരം
കാന്തം മൃഗപക്ഷി സഞ്ചയസേവിതം
ദാന്തം മുദാകണ്ടു ദൂരാൽ കപിവരൻ
തേരിൽനിന്നാശു താഴത്തിറങ്ങീടിനാൻ
വീരനായോരു സൌമിത്രിയോടും തദാ.
ശ്രീരാമപാദാരവിന്ദാന്തികേ വീണു
പൂരിച്ച ഭക്ത്യാ നമസ്കരിച്ചീടിനാൻ.
ശ്രീരാമദേവനും വാനരവീരനെ-

ക്കാരുണ്യമോടു ഗാഢം പുണർന്നീടിനാൻ:
'സൌഖ്യമല്ലീ ഭവാനെ', ന്നുരചെയ്തുട-
നൈക്യഭാവേന പിടിച്ചിരുത്തീടിനാൻ.
ആതിഥ്യമായുള്ള പൂജയും ചെയ്തള-
വാദിത്യപുത്രനും പ്രീതി പൂണ്ടാൻ തുലോം.

സീതാന്വേഷണോദ്യോഗം

ഭക്തിപരവശനായ സുഗ്രീവനും
ഭക്തപ്രിയനോടുണർത്തിച്ചിതന്നേരം:
'വന്നു നില്ക്കുന്ന കപികുലത്തെക്കനി-
ഞ്ഞൊന്നു തൃക്കൺപാർത്തരുളേണമാദരാൽ.
തൃക്കാല്ക്കൽ വേല ചെയ്തീടുവാൻ തക്കൊരു
മർക്കടവീരരിക്കാണായതൊക്കവേ.
നാനാകുലാചലസംഭവന്മാരിവർ
നാനാസരിദ്ദ്വീപശൈലനിവാസികൾ.
പർവ്വതതുല്യശരീരികളേവരു-
മുർവ്വീപതേ! കാമരൂപികളെത്രയും.
ഗർവ്വം കലർന്ന നിശാചരന്മാരുടെ
ദുർവ്വീര്യമെല്ലാമടക്കുവാൻ പോന്നവർ.
ദേവാംശസംഭവന്മാരിവരാകയാൽ
ദേവാരികളെയൊടുക്കുമിവരിനി.
കേചിൽ ഗജബലന്മാരിതിലുണ്ടു താൻ
കേചിൽ ദശഗജശക്തിയുള്ളോരുണ്ടു.
കേചിദമിതപരാക്രമമുള്ളവർ
കേചിന്മൃഗേന്ദ്രസമന്മാരറിഞ്ഞാലും
കേചിന്മഹേന്ദ്രനീലോപലരൂപികൾ
കേചിൽ കനകസമാനശരീരികൾ
കേചന രക്താന്തനേത്രം ധരിച്ചവർ

കേചന ദീർഘവാലന്മാരഥാപരേ,
ശുദ്ധസ്ഫടിക സങ്കാശശരീരികൾ
യുദ്ധവൈദഗ്ദ്ധ്യമിവരോളമില്ലാർക്കും
നിങ്കഴൽപ്പങ്കജത്തിങ്കലുറച്ചവർ
സംഖ്യയില്ലാതോളമുണ്ടു കപിബലം
മൂലഫലദലപക്വാശനന്മാരായ്
ശീലഗുണമുള്ള വാനരന്മാരിവർ
താവകാജ്ഞാകാരികളെന്നു നിർണ്ണയം
ദേവദേവേശ! രഘുകുലപുംഗവ!
ഋക്ഷകുലാധിപനായുള്ള ജാംബവാൻ
പുഷ്കരസംഭവപുത്രനിവനല്ലോ.
കോടിഭല്ലുകവൃന്ദാധിപതി മഹാ-
പ്രൌഢമതി ഹനുമാനിവനെന്നുടെ
മന്ത്രിവരൻ മഹാസത്വപരാക്രമൻ
ഗന്ധവാഹാത്മജനീശാംശസംഭവൻ.
നീലൻ ഗജൻ ഗവയൻ ഗവാക്ഷൻ ദീർഘ-
വാലധിപൂണ്ടവൻ മൈന്ദൻ വിവിദനും
കേസരി മാരുതി താതൻ മഹാബലി
വീരൻ പ്രമാഥി ശരഭൻ സുഷേണനും
ശൂരൻ സുമുഖൻ ദധിമുഖൻ ദുർമ്മുഖൻ
ശ്വേതൻ വലീമുഖനും ഗന്ധമാദനൻ
താരൻ വൃഷഭൻ നളൻ വിനതൻ മമ
താരാതനയനാമംഗദനിങ്ങനെ
ചൊല്ലുള്ള വാനരവംശരാജാക്കന്മാർ
ചൊല്ലുവാനാവതല്ലാതോളമുണ്ടല്ലോ.
വേണുന്നതെന്തെന്നിവരോടരുൾ ചെയ്തു
വേണമെന്നാലിവർസാധിയ്ക്കുമൊക്കവേ.'
സുഗ്രീവവാക്യമിത്ഥം കേട്ടു രാഘവൻ

സുഗ്രീവനെപ്പിടിച്ചാലിംഗനം ചെയ്തു
സന്തോഷപൂർണ്ണാശ്രു നേത്രാംബുജത്തോടു-
മന്തർഗ്ഗതമരുൾചെയ്തിതു സാദരം:
'മല്ലാര്യഗൗരവം നിങ്കലും നിർണ്ണയ-
മുൾക്കാമ്പിലോർത്തു കർത്തവ്യം കുരുഷ്വ നീ.
ജാനകീമാർഗ്ഗണാർത്ഥം നിയോഗിയ്ക്ക നീ
വാനരവീരരെ നാനാദിശി സഖേ!'
ശ്രീരാമവാക്യാമൃതം കേട്ടു വാനര-
വീരനയച്ചിതു നാലു ദിക്കിങ്കലും
'നൂറായിരം കപി വീരന്മാർ പോകണ-
മോരോ ദിശി പടനായകന്മാരൊടും
പിന്നെ വിശേഷിച്ചു ദക്ഷിണദിക്കിന-
ത്യുന്നതന്മാർപലരും പോയ്ത്തിരയണം
അംഗദൻ ജാംബവാൻ മൈന്ദൻ വിവിദനും
തുംഗൻ നളനും ശരഭൻ സുഷേണനും
വാതാത്മജൻ ശ്രീഹനുമാനുമായ് ചെന്നു
ബാധയൊഴിഞ്ഞുടൻ കണ്ടു വന്നീടണം.
അത്ഭുതഗാത്രിയെ നീളെത്തിരഞ്ഞിങ്ങു
മുപ്പതു നാളിനകത്തു വന്നീടണം
ഉല്പലപത്രാക്ഷിതന്നെയും കാണാതെ
മുപ്പതുനാൾ കഴിഞ്ഞിങ്ങു വരുന്നവൻ
പ്രാണാന്തികം ദണ്ഡമാശു ഭുജിയ്ക്കണ-
മേണാങ്കശേഖരൻ തന്നാണെ നിർണ്ണയം.'
നാലുകൂട്ടത്തോടുമിത്ഥം നിയോഗിച്ചു
കാലമേ പോയാലുമെന്നയച്ചീടിനാൻ.
രാഘവൻതന്നെത്തൊഴുതരികേ ചെന്നു
ഭാഗവതോത്തമനുമിരുന്നീടിനാൻ.
ഇത്ഥം കപികൾ പുറപ്പെട്ട നേരത്തു

ഭക്ത്യാ തൊഴുതിതു വായുതനയനും
അപ്പോളവനെ വേറേ വിളിച്ചാദരാ–
ലത്ഭുതവിക്രമൻതാനുമരുൾ ചെയ്തു:
‘മാനസേ വിശ്വാസമുണ്ടാവതിന്നു നീ
ജാനകി കയ്യിൽ കൊടുത്തീടിതു സഖേ!
രാമനാമാങ്കിതമാമംഗുലീയകം
ഭാമിനിയ്ക്കുള്ളിൽ വികല്പം കളവാനായ്.
എന്നുടെ കാര്യത്തിനോർക്കിൽ പ്രമാണം നീ
യെന്നിയേ മറ്റാരുമില്ലെന്നു നിർണ്ണയം
പിന്നെയടയാളവാക്കുമരുൾചെയ്തു
മന്നവൻ, പോയാലുമെന്നയച്ചീടിനാൻ.
ലക്ഷ്മീഭഗവതിയാകിയ സീതയാം
പുഷ്കരപത്രാക്ഷിയെക്കൊണ്ടുപോയൊരു
രക്ഷോവരനായ രാവണൻ വാഴുന്ന
ദക്ഷിണദിക്കു നോക്കിക്കപിസഞ്ചയം
ലക്ഷവും വൃത്രാരിപുത്രതനയനും
പുഷ്കരസംഭവപുത്രനും നീലനും
പുഷ്കരബാന്ധവശിഷ്യനും മറ്റുള്ള
മർക്കടസേനാപതികളുമായ് ദ്രുതം
നാനാനഗനഗരഗ്രാമദേശങ്ങൾ
കാനനരാജ്യപുരങ്ങളിലും തഥാ
തത്ര തത്രൈവ തിരഞ്ഞു തിരഞ്ഞതി–
സത്വരം നീളെ നടക്കും ദശാന്തരേ
ഗന്ധവാഹാത്മജനാദികളൊക്കവേ
വിന്ധ്യാചലാടവി പുക്കു തിരയുമ്പോൾ
ഘോരമൃഗങ്ങളേയും കൊന്നുതിന്നതി–
ക്രൂരനായൊരു നിശാചരവീരനെ–
ക്കണ്ടു വേഗത്തോടടുത്താരിതു ദശ–

കണ്ണനെന്നോർത്തു കപിവരന്മാരെല്ലാം,
നിഷ്ഠുരമായുള്ള മുഷ്ടി പ്രഹാരേണ
ദുഷ്ടനെപ്പെട്ടെന്നു നഷ്ടമാക്കീടിനാർ.
പംക്തിമുഖനല്ലിവനെന്നു മാനസേ
ചിന്തിച്ചു പിന്നെയും വേഗേന പോയവർ.

സ്വയംപ്രഭാഗതി

അന്ധകാരാരണ്യമാശു പുക്കീടാനാ-
രന്തരാ ദാഹവും വർദ്ധിച്ചിതേറ്റവും
ശുഷ്കകണ്ഠോഷ്ഠതാലുപ്രദേശത്തൊടും
മർക്കടവീരരുണങ്ങിവരണ്ടൊരു
ജിഹ്വയോടും നടക്കുന്ന നേരത്തൊരു
ഗഹ്വരം തത്ര കാണായി വിധിവശാൽ.
വല്ലീതൃണഗണച്ഛന്നമായൊന്നിതി-
ലില്ലയല്ലീ ജലമെന്നോർത്തു നില്ക്കുമ്പോൾ
ആർദ്രപക്ഷക്രൌഞ്ചഹംസാദി പക്ഷിക-
ളൂർദ്ധ്വദേശേ പറന്നാരതിൽനിന്നുടൻ
പക്ഷങ്ങളിൽനിന്നു വീണു ജലകണം
മർക്കടന്മാരുമതുകണ്ടു കല്പിച്ചാർ.
'നല്ല ജലമതിലുണ്ടെന്നു നിർണ്ണയ-
മെല്ലാവരും നാമിതിലിറങ്ങീടുക.
എന്നു പറഞ്ഞോരു നേരത്തു മാരുതി
മുന്നിലിറങ്ങിനാൻ മറ്റുള്ളവർകളും
പിന്നാലെ തന്നിലിറങ്ങി നടക്കുമ്പോൾ
കണ്ണുകാണാഞ്ഞിതിരുട്ടുകൊണ്ടന്നേര-
മന്യോന്യമൊത്തു കയ്യുംപിടിച്ചാകുലാൽ
ഖിന്നതയോടും നടന്നുനടന്നുപോയ്
ച്ചെന്നാരതീവദൂരം തത്ര കണ്ടിതു

KISH

മുന്നിലാമ്മാറതിധന്യദേശസ്ഥലം.
സ്വർണ്ണമയം മനോമോഹനം കാണ്മവർ
കണ്ണിനുമേറ്റമാനന്ദകരം പരം
വാപികളുണ്ടു മണിമയവാരിയാ-
ലാപൂർണ്ണകളായതീവ വിശദമായ്
പക്വഫലങ്ങളാൽ നമ്രങ്ങളായുള്ള
വൃക്ഷങ്ങളുണ്ടു കല്പദ്രുമതുല്യമായ്
പീയൂഷസാമ്യമധുദ്രോണിസംയുത-
പേയ ഭക്ഷ്യാന്നസഹിതങ്ങളായുള്ള
വസ്ത്യങ്ങളുണ്ടു പലതരം തത്രൈവ
വസ്ത്രരത്നാദി പരിഭൂഷിതങ്ങളായ്.
മാനസമോഹനമായ ദിവ്യസ്ഥലം.
മാനുഷവർജ്ജിതം ദേവഗേഹോപമം
തത്ര ഗേഹേ മണികാഞ്ചനവിഷ്ടരേ
ചിത്രാകൃതിപൂണ്ടു കണ്ടാരൊരുത്തിയെ
യോഗം ധരിച്ചു ജടാവല്ക്കലം പൂണ്ടു
യോഗിനി നിശ്ചലധ്യാനനിരതയായ്
പാവകജ്വാലാസമാഭകലർന്നതി-
പാവനയായ മഹാഭാഗയെക്കണ്ടു.
തൽക്ഷണേ സന്തോഷപൂർണ്ണമനസ്സോടു
ഭക്തിയും ഭീതിയും പൂണ്ടു വണങ്ങിനാർ.
ശാഖാമൃഗങ്ങളെക്കണ്ടു മോദം പൂണ്ടു
യോഗിനിതാനുമവരോടു ചൊല്ലിനാൾ:
‘നിങ്ങളാരാകുന്നതെന്നു പറയണ-
മിങ്ങു വന്നീടുവാൻ മൂലവും ചൊല്ലണം
എങ്ങനെ മാർഗ്ഗമറിഞ്ഞവാറെന്നതു-
മെങ്ങിനിപ്പോകുന്നതെന്നും പറയണം.’
എന്നിവ കേട്ടൊരു വായുതനയനും

നന്നായ്‌വണങ്ങി വിനീതനായ് ചൊല്ലിനാൻ:
'വൃത്താന്തമൊക്കവേ കേട്ടാലുമെങ്കിലോ
സത്യമൊഴിഞ്ഞു പറയുമാറില്ല ഞാൻ.
ഉത്തരകോസലത്തിങ്കലയോദ്ധ്യയെ-
ന്നുത്തമമായുണ്ടൊരു പുരി ഭൂതലേ
തത്രൈവ വാണു ദശരഥനാം നൃപൻ
പുത്രരുമുണ്ടായ്ചമഞ്ഞിതു നാലുപേർ.
നാരായണസമൻ ജ്യേഷ്ഠനവർകളിൽ
ശ്രീരാമനാകുന്നതെന്നുമറിഞ്ഞാലും
താതാജ്ഞയാ വനവാസാർത്ഥമായവൻ
ഭ്രാതാവിനോടും ജനകാത്മജയായ
സീതയാം പത്നിയോടും വിപിനസ്ഥലേ
മോദേന വാഴുന്ന കാലമൊരു ദിനം
ദുഷ്ടനായുള്ള ദശാസ്യനിശാചരൻ
കട്ടുകൊണ്ടാശു പോയീടിനാൻ പത്നിയെ.
രാമനും ലക്ഷ്മണനാകുമനുജനും
ഭാമിനിതന്നെത്തിരഞ്ഞു നടക്കുമ്പോൾ
അർക്കാത്മജനായ സുഗ്രീവനെക്കണ്ടു
സഖ്യവും ചെയ്തിതു തമ്മിലന്യോന്യമായ്
എന്നതിന്നഗ്രജനാകിയ ബാലിയെ
ക്കൊന്നു സുഗ്രീവനു രാജ്യവും നൽകിനാൻ
ശ്രീരാമനുമതിൻ പ്രത്യുപകാരമാ-
യാരാഞ്ഞു സീതയെക്കണ്ടു വരികെന്നു
വാനരനായകനായ സുഗ്രീവനും
വാനരന്മാരെയയച്ചിതെല്ലാടവും
ദക്ഷിണദിക്കിലന്വേഷിപ്പതിനൊരു
ലക്ഷം കപിവരന്മാരുണ്ടു ഞങ്ങളും
ദാഹം പൊറാഞ്ഞു ജലകാംക്ഷയാ വന്നു

മോഹേന ഗഹ്വരം പുക്കിതറിയാതെ.
ദൈവവശാലിവിടെപ്പോന്നു വന്നിഹ
ദേവിയെക്കാണായതും ഭാഗ്യമെത്രയും.
ആരെന്നതും ഞങ്ങളേതുമറിഞ്ഞീല
നേരേയരുൾചെയ്കവേണമതും ശുഭേ!'
യോഗിനിതാനുമതു കേട്ടവരോടു
വേഗേന മന്ദസ്മിതംപൂണ്ടു ചൊല്ലിനാൾ:
'പക്വഫലമൂലജാലങ്ങളൊക്കവേ
ഭക്ഷിച്ചമൃതപാനം ചെയ്തു തൃപ്തരായ്
ബുദ്ധി തെളിഞ്ഞു വരുവിനെന്നാൽ മമ
വൃത്താന്തമാദിയേ ചൊല്ലിത്തരുവൻ ഞാൻ.'
എന്നതു കേട്ടവർ മൂലഫലങ്ങളും
നന്നായ് ഭുജിച്ചു മധുപാനവും ചെയ്തു
ചിത്തം തെളിഞ്ഞു ദേവീസമീപം പുക്കു
ബദ്ധാഞ്ജലി പൂണ്ടു നിന്നോരനന്തരം
ചാരുസ്മിതപൂർവ്വമഞ്ജസാ യോഗിനി
മാരുതിയോടു പറഞ്ഞുതുടങ്ങിനാൾ:
'വിശ്വവിമോഹനരൂപിണിയാകിയ
വിശ്വകർമ്മാത്മജാ ഹേമാ മനോഹരീ
നൃത്തഭേദംകൊണ്ടു സന്തുഷ്ടനാക്കിനാൾ
മുഗ്ദ്ധേന്ദുശേഖരൻതന്നെ,യതുമൂലം
ദിവ്യപുരമിദം നൽകിനാനീശ്വരൻ
ദിവ്യസംവത്സരാണാമയുതായുതം,
ഉത്സവംപൂണ്ടു വസിച്ചാളിഹ പുരാ
തത്സഖി ഞാനിഹ നാമ്നാ സ്വയംപ്രഭാ
സന്തതം മോക്ഷമപേക്ഷിച്ചിരിപ്പൊരു
ഗന്ധർവ്വപുത്രി സദാ വിഷ്ണുതല്പരാ.
ബ്രഹ്മലോകം പ്രവേശിച്ചിതു ഹേമയും

നിർമ്മലഗാത്രിയുമെന്നോടു ചൊല്ലിനാൾ:
'സന്തതം നീ തപസ്സും ചെയ്തിരിക്കെടോ,
ജന്തുക്കളെത്ര വരികയുമില്ലല്ലോ
ത്രേതായുഗേ വിഷ്ണു നാരായണൻ ഭുവി
ജാതനായീടും ദശരഥപുത്രനായ്
ഭൂഭാരനാശനാർത്ഥം വിപിനസ്ഥലേ
ഭൂപതി സഞ്ചരിച്ചീടും ദശാന്തരേ
ശ്രീരാമപത്നിയെക്കട്ടുകൊള്ളുമതി
ക്രൂരനായീടും ദശാനനനക്കാലം.
ജാനകീദേവിയെയന്വേഷണത്തിനായ്
വാനരന്മാർ വരും നിൻഗുഹാമന്ദിരേ
സല്ക്കരിച്ചവരെ പ്രീതിപൂണ്ടു നീ
മർക്കടന്മാർക്കുപകാരവും ചെയ്തു പോയ്
ശ്രീരാമദേവനെക്കണ്ടു വണങ്ങുക
നാരായണസ്വാമിതന്നെ രഘൂത്തമൻ
ഭക്ത്യാ പരനെ സ്തുതിച്ചാൽ വരും തവ
മുക്തിപദം യോഗിഗമ്യം സനാതനം.
ആകയാൽ ഞാനിനി ശ്രീരാമദേവനെ
വേഗേന കാണ്മതിന്നായ്ക്കൊണ്ടു പോകുന്നു
നിങ്ങളെ നേരേ പെരുവഴികൂട്ടുവൻ
നിങ്ങളെല്ലാവരും കണ്ണടച്ചീടുവിൻ.
ചിത്തം തെളിഞ്ഞവർ കണ്ണടച്ചീടിനാർ.
സത്വരം പൂർവ്വസ്ഥിതാടവി പുക്കിതു.
ചിത്രം വിചിത്രം വിചിത്രമെന്നോർത്തവർ
പദ്ധതിയൂടെ നടന്നുതുടങ്ങിനാർ.

സ്വയംപ്രഭാസ്തുതി

യോഗിനിയും ഗുഹാവാസമുപേക്ഷിച്ചു
യോഗേശസന്നിധി പുക്കാളതിദ്രുതം.
ലക്ഷ്മണസുഗ്രീവസേവിതനാകിയ
ലക്ഷ്മീശനെക്കണ്ടു കൃത്വാ പ്രദക്ഷിണം
ഭക്ത്യാ സഗദ്ഗദം രോമാഞ്ചസംയുതം
നത്വാ മുഹുർമ്മുഹുഃ സ്തുത്വാ ബഹുവിധം:
'ദാസീ തവാഹം രഘുപതേ! രാജേന്ദ്ര!
വാസുദേവ! പ്രഭോ! രാമ! ദയാനിധേ!
കാണ്മതിന്നായ്ക്കൊണ്ടു വന്നേനിവിടെ ഞാൻ
സാമ്യമില്ലാത ജഗല്പതേ! ശ്രീപതേ!
ഞാനനേകായിരം സംവത്സരം തവ
ധ്യാനേന നിത്യം തപസ്സുചെയ്തീടിനേൻ.
ത്വദ്രൂപസന്ദർശനാർത്ഥം തപോബല-
മദ്യൈവ നൂനം ഫലിതം രഘുപതേ!
ആദ്യനായോരു ഭവന്തം നമസ്യാമി
വേദ്യനല്ലാരാലുമേ ഭവാൻ നിർണ്ണയം.
അന്തർബ്ബഹിസ്ഥിതം സർവ്വഭൂതേഷ്വപി
സന്തമലക്ഷ്യമാദ്യന്തഹീനം പരം
മായായവനികാച്ഛന്നനായ് വാഴുന്ന
മായാമയനായ മാനുഷവിഗ്രഹൻ
അജ്ഞാനികളാലറിഞ്ഞുകൂടാതൊരു
വിജ്ഞാനമൂർത്തിയല്ലോ ഭവാൻ കേവലം
ഭാഗവതന്മാർക്കു ഭക്തിയോഗാർത്ഥമായ്
ലോകേശമുഖ്യാമരൗഘമർത്ഥിയ്ക്കയാൽ
ഭൂമിയിൽ വന്നവതീർണനാം നാഥനെ
ത്താമസിയായ ഞാനെന്തറിയുന്നതും!
സച്ചിന്മയം തവ തത്ത്വം ജഗത്ത്രയേ

കശ്ചിത്പുരുഷനറിയും സുകൃതിനാം
രൂപം തവേദം സദാ ഭാതു മാനസേ
താപസാന്തഃസ്ഥിതം താപത്രയാപഹം
നാരായണ! തവ ശ്രീപാദദർശനം
ശ്രീരാമ! മോക്ഷൈകദർശനം കേവലം.
ജന്മമരണഭീതാനാമദർശനം
സന്മാർഗദർശനം വേദാന്തദർശനം
പുത്രകളത്രമിത്രാർത്ഥവിഭൂതികൊ-
ണ്ടേത്രയും ദർപ്പിതരായുള്ള മാനുഷർ
രാമരാമേതി ജപിയ്ക്കയില്ലെന്നുമേ
രാമനാമം മേ ജപിയ്ക്കായ് വരേണമേ!
നിത്യം നിവൃത്തഗുണത്രയമാർഗ്ഗായ
നിത്യായ നിഷ്കിഞ്ചനാർത്ഥായ തേ നമഃ
സ്വാത്മാഭിരാമായ നിർഗ്ഗുണായ ത്രിഗു-
ണാത്മനേ സീതാഭിരാമായ തേ നമഃ
വേദാത്മകം കാമരൂപിണമീശാന-
മാദിമധ്യാന്തവിവർജിതം സർവ്വത്ര
മന്യേ സമം ചരന്തം പുരുഷം പരം
നിന്നെ നിനക്കൊഴിഞ്ഞാർക്കറിഞ്ഞീടാവൂ?
മർത്ത്യവിഡംബനം ദേവ! തേ ചേഷ്ടിതം
ചിത്തേ നിരൂപിയ്ക്കിലെന്തറിയാവതും?
ത്വന്മായയാ പിഹിതാത്മാക്കൾ കാണുന്നു
ചിന്മയനായ ഭവാനെബ്ബഹുവിധം
ജന്മവും കർത്തൃത്വവും ചെറുതില്ലാത
നിർമ്മലാത്മാവാം ഭവാനവസ്ഥാന്തരേ
ദേവതിര്യങ്മനുജാദികളിൽ ജനി-
ച്ചേവമാദ്യങ്ങളാം കർമ്മങ്ങൾ ചെയ്‌വതും
നിൻമഹാമായാവിഡംബനം നിർണ്ണയം

കൽമഷഹീന! കരുണാനിധേ! വിഭോ!
മേദിനിതന്നിൽ വിചിത്രവേഷത്തോടും
ജാതനായ് കർമ്മങ്ങൾ ചെയ്യുന്നതും ഭവാൻ.
ഭക്തരായുള്ള ജനങ്ങൾക്കു നിത്യവും
ത്വൽക്കഥാപീയൂഷപാനസിദ്ധിക്കെന്നും
ചൊല്ലുന്നിതു ചിലർ, മറ്റും ചിലരിഹ
ചൊല്ലുന്നിതു; ഭുവി കോസലഭൂപതി
തന്നുടെ ഘോരതപോബലസിദ്ധയേ
നിർണ്ണയമെന്നു ചിലർപറയുന്നിതു.
കൗസല്യയാൽ പ്രാർത്ഥ്യമാനനായിട്ടിഹ;
മൈഥിലീഭാഗ്യസിദ്ധിക്കെന്നിതു ചിലർ;
സ്രഷ്ടാവുതാനപേക്ഷിക്കയാൽ വന്നിഹ
ദുഷ്ടനിശാചരവംശമൊടുക്കുവാൻ
മർത്ത്യനായ് വന്നു പിറന്നിതു നിർണ്ണയം
പൃത്ഥിയിലെന്നു ചിലർ പറയുന്നിതു;
ഭൂപാലപുത്രനായ് വന്നു പിറന്നിതു
ഭൂഭാരനാശനത്തിന്നെന്നിതു ചിലർ;
ധർമ്മത്തെ രക്ഷിച്ചധർമ്മത്തെ നീക്കുവാൻ
കർമ്മസാക്ഷീകുലത്തിങ്കല്പിറന്നിതു
ദേവശത്രുക്കളെ നിഗ്രഹിച്ചൻപൊടു
ദേവകളെപ്പരിപാലിച്ചുകൊള്ളുവാൻ
എന്നു ചൊല്ലുന്നിതു ദിവ്യമുനിജന-
മൊന്നും തിരിച്ചറിയാവതുമല്ല മേ.
യാതൊരുത്തൻ ത്വൽക്കഥകൾ ചൊല്ലുന്നതു —
മാദരവോടു കേൾക്കുന്നതും നിത്യമായ്
നൂനം ഭവാർണ്ണവത്തെക്കടന്നീടുവോൻ
കാണാമവനു നിൻ പാദപങ്കേരുഹം
ത്വന്മഹാമായാഗുണബദ്ധയാകയാൽ

KISH

ചിന്മയമായ ഭവത്സ്വരൂപത്തെ ഞാൻ
എങ്ങനെയുള്ളവണ്ണമറിഞ്ഞീടുന്ന-
തെങ്ങനെ ചൊല്ലിസ്തുതിയ്ക്കുന്നതുമഹം!
ശ്യാമളം കോമളം ബാണധനുർദ്ധരം
രാമം സഹോദരസേവിതം രാഘവം
സുഗ്രീവമുഖ്യകപികുലസേവിത-
മഗ്രേ ഭവന്തം നമസ്യാമി സാമ്പ്രതം
രാമായ രാമഭദ്രായ നമോ നമോ
രാമചന്ദ്രായ നമസ്തേ നമോ നമഃ'
ഇങ്ങനെ ചൊല്ലി സ്വയംപ്രഭയും വീണു
മംഗളവാചാ നമസ്കരിച്ചീടിനാൾ.
മുക്തിപ്രദനായ രാമൻ പ്രസന്നനായ്
ഭക്തയാം യോഗിനിയോടരുളിച്ചെയ്തു:
'സന്തുഷ്ടനായേനഹം തവ ഭക്തികൊ-
ണ്ടെന്തോന്നു മാനസേ കാംക്ഷിതം ചൊല്ലു നീ?
എന്നതു കേട്ടവളും പറഞ്ഞീടിനാൾ:
'ഇന്നു വന്നൂ മമ കാംക്ഷിതമൊക്കവേ.
യത്രകുത്രാപി വസിയ്ക്കിലും ത്വല്പാദ-
ഭക്തിയ്ക്കിളക്കമുണ്ടാകാതിരിയ്ക്കണം.
ത്വല്പാദഭക്തഭൃത്യേഷു സംഗം പുന-
രുൾപ്പൂവിലെപ്പോഴുമുണ്ടാകയും വേണം.
പ്രാകൃതന്മാരാം ജനങ്ങളിൽ സംഗമ-
മേകദാ സംഭവിച്ചീടായ്ക മാനസേ.
രാമരാമേതി ജപിയ്ക്കായ്‌വരേണമേ
രാമപാദേ രമിയ്ക്കേണമെന്മാനസം
സീതാസുമിത്രാത്മജാന്വിതം രാഘവം
പീതവസ്ത്രം ചാപബാണാസനധരം
ചാരുമകുടകടകകടിസൂത്ര-

ഹാരമകരമണിമയകുണ്ഡല-
നൂപുരഹേമാംഗദാദി വിഭൂഷണ-
ശോഭിതരൂപം വസിയ്ക്ക മേ മാനസേ.
മറ്റെനിയ്ക്കേതുമേ വേണ്ടാ വരം വിഭോ!
പറ്റായ്ക ദുസ്സംഗമുള്ളിലൊരുയ്ക്കലും.'
ശ്രീരാമദേവനതു കേട്ടവളോടു
ചാരുമന്ദസ്മിതം പൂണ്ടരുളിച്ചെയ്തു:
'ഏവം ഭവിയ്ക്ക നിനക്കു മഹാഭാഗേ!
ദേവി! നീ പോക ബദര്യാശ്രമസ്ഥലേ.,
തത്രൈവ നിത്യമെന്നെ ധ്യാനവും ചെയ്തു
മുക്ത്വാ കളേബരം പഞ്ചഭൂതാത്മകം
ചേരുമെങ്കൽ പരമാത്മനി കേവലേ
തീരും ജനനമരണദുഃഖങ്ങളും.'
ശ്രുത്വാ രഘൂത്തമവാക്യാമൃതം മുദാ
ഗത്വാ തദൈവ ബദര്യാശ്രമസ്ഥലേ
ശ്രീരാമദേവനെ ധ്യാനിച്ചിരുന്നുടൻ
നാരായണപദം പ്രാപിച്ചിതവ്യയം.

അംഗദാദികളുടെ സംശയം

മർക്കടസഞ്ചയം ദേവിയെയാരാഞ്ഞു
വൃക്ഷഷണ്ഡേഷു വസിയ്ക്കും ദശാന്തരേ
എത്രദിവസം കഴിഞ്ഞിതെന്നും ധരാ-
പുത്രിയെയെങ്ങുമേ കണ്ടുകിട്ടായ്കയും
ചിന്തിച്ചു ഖേദിച്ചു താരാസുതൻ നിജ-
ബന്ധുക്കളായുള്ളവരോടു ചൊല്ലിനാൻ:
'പാതാളമുൾപ്പുക്കുഴന്നു നടന്നു നാ-
മേതുമറിഞ്ഞീല വാസരം പോയതും
മാസമതീതമായ് വന്നിതു നിർണ്ണയം.

ഭൂസുതയെക്കണ്ടറിഞ്ഞതുമില്ല നാം.
രാജനിയോഗമനുഷ്ഠിയാതെ വൃഥാ
രാജധാനിയ്ക്കു നാം ചെല്ലുകിലെന്നുമേ
നിഗ്രഹിച്ചീടുമതിനില്ല സംശയം
സുഗ്രീവശാസനം നിഷ്ഫലമായ് വരാ
പിന്നെ വിശേഷിച്ചു ശത്രുതനയനാ-
മെന്നെ വധിയ്ക്കുമതിനില്ലൊരന്തരം.
എന്നിലവന്നൊരു സമ്മോദമെന്തുള്ള-
തെന്നെ രക്ഷിച്ചതും രാമൻ തിരുവടി.
രാമകാര്യത്തെയും സാധിയാതെ ചെൽകിൽ
മാമകം ജീവനം രക്ഷിയ്ക്കയില്ലവൻ.
മാതാവിനോടു സമാനയാകും നിജ-
ഭ്രാതാവുതന്നുടെ ഭാര്യയെ നിസ്ത്രപം
പ്രാപിച്ചു വാഴുന്ന വാനരപുംഗവൻ
പാപി, ദുരാത്മാവിനെന്തരുതാത്തതും?
തല്ലാർശ്വദേശേ ഗമിയ്ക്കുന്നതില്ല ഞാ-
നിപ്പോളിവിടെ മരിയ്ക്കുന്നതേയുള്ളു.
വല്ലപ്രകാരവും നിങ്ങൾ പൊയ്ക്കൊൾകെന്നു
ചൊല്ലിക്കരയുന്നനേരം കപികളും
തുല്യദുഃഖേന ബാഷ്പം തുടച്ചൻപൊടു
ചൊല്ലിനാർ മിത്രഭാവത്തോടു സത്വരം.
'ദുഃഖിയ്ക്കരുതൊരുജാതിയുമിങ്ങനെ
രക്ഷിപ്പതിനുണ്ടു ഞങ്ങളറിക നീ.
ഇന്നു നാം പോന്ന ഗുഹയിലകംപുക്കു
നന്നായ്സുഖിച്ചു വസിയ്ക്കാം വയം ചിരം.
സർവ്വസൗഭാഗ്യസമന്വിതമായൊരു
ദിവ്യപുരമതു ദേവലോകോപമം
ആരാലുമില്ലൊരുനാളും ഭയം സഖേ!

താരേയ! പോക നാം വൈകരുതേതുമേ.'
അംഗദൻതന്നോടിവണ്ണം കപികുല–
പുംഗവന്മാർ പറയുന്നതു കേൾക്കയാൽ
ഇംഗിതജ്ഞൻ നയകോവിദൻ വാതജ–
നംഗദനെത്തഴുകിപ്പറഞ്ഞീടിനാൻ:
'എന്തൊരു ദുർവ്വിചാരം? യോഗ്യമല്ലിദ–
മന്ധകാരങ്ങൾ നിനയായ്‌വിനാരുമേ.
ശ്രീരാമനേറ്റം പ്രിയൻ ഭവാനെന്നുടെ
താരാസുതനെന്നു തന്മാനസേ സദാ
പാരം വളർന്നൊരു വാത്സ്യമുണ്ടതു
നേരേ ധരിച്ചീല ഞാനൊഴിഞ്ഞാരുമേ.
സൌമിത്രിയെക്കാളതിപ്രിയൻ നീ തവ
സാമർത്ഥ്യവും തിരുവുള്ളത്തിലുണ്ടെടോ!
പ്രേമത്തിനേതുമിളക്കമുണ്ടായ്‌വരാ
ഹേമത്തിനുണ്ടോ നിറക്കേടകപ്പെടൂ?
ആകയാൽ ഭീതി ഭവാനൊരുനാളുമേ
രാഘവൻ പക്കൽനിന്നുണ്ടായ് വരാ സഖേ!
ശാഖാമൃഗാധിപനായ സുഗ്രീവനും
ഭാഗവതോത്തമൻ വൈരമില്ലാരിലും
വ്യാകുലമുള്ളിലുണ്ടാകരുതേതുമേ
നാകാധിപാത്മജനന്ദന! കേളിദം.
ഞാനും തവ ഹിതത്തിങ്കൽ പ്രസക്തന–
ജ്ഞാനികൾ വാക്കു കേട്ടേതും ഭ്രമിയ്ക്കൊലാ.
ഹാനി വരായ്വാൻ ഗുഹയിൽ വസിയ്ക്കെന്നു
വാനരൗഘം പറഞ്ഞീലയോ ചൊല്ലു നീ?
രാഘവാസ്ത്രത്തിന്നഭേദ്യമായൊന്നുമേ
ലോകത്രയത്തിങ്കലില്ലെന്നറിക നീ.
അല്പമതികൾ പറഞ്ഞു ബോധിപ്പിച്ചു

ദുർബോധമുണ്ടായ് ചമയരുതേതുമേ.
ആപത്തുവന്നടുത്തീടുന്ന കാലത്തു
ശോഭിയ്ക്കയില്ലെടോ സജ്ജനഭാഷിതം.
ദുർജ്ജനത്തെക്കുറിച്ചുള്ള വിശ്വാസവും
സജ്ജനത്തോടു വിപരീതഭാവവും
ദേവദ്വിജകുലധർമ്മവിദ്വേഷവും
പൂർവ്വബന്ധുക്കളിൽ വാച്ചൊരു വൈരവും
വർദ്ധിച്ചു വർദ്ധിച്ചു വംശനാശത്തിനു
കർത്തൃത്വവും തനിയ്ക്കായ് വന്നുകൂടുമേ.
അത്യന്തഗുഹ്യം രഹസ്യമായുള്ളൊരു
വൃത്താന്തമമ്പോടു ചൊല്ലുവൻ കേൾക്ക നീ.
ശ്രീരാമദേവൻ മനുഷ്യനല്ലോർക്കെടോ!
നാരായണൻ പരമാത്മാ ജഗന്മയൻ
മായാഭഗവതി സാക്ഷാൻ മഹാവിഷ്ണു
ജായാ സകലജഗന്മോഹകാരിണി
സീതയാകുന്നതു, ലക്ഷ്മണനും ജഗ-
ദാധാരഭൂതനായുള്ള ഫണീശ്വരൻ
ശേഷൻ ജഗത്സ്വരൂപൻ ഭുവി മാനുഷ-
വേഷമായ് വന്നുപിറന്നിതയോദ്ധ്യയിൽ.
രക്ഷോഗണത്തെയൊടുക്കിജ്ജഗത്രയ-
രക്ഷവരുത്തുവാൻ പണ്ടു വിരിഞ്ചനാൽ
പ്രാർത്ഥിതനാകയാൽ പാർത്ഥിവപുത്രനായ്
മാർത്താണ്ഡഗോത്രത്തിലാർത്തപരായണൻ
ശ്രീകണ്ഠസേവ്യൻ ജനാർദ്ദനൻ മാധവൻ
വൈകുണ്ഠവാസി മുകുന്ദൻ ദയാപരൻ
മർത്ത്യനായ് വന്നിങ്ങവതരിച്ചീടിനാൻ.
ഭൃത്യവർഗ്ഗം നാം പരിചരിച്ചീടുവാൻ
ഭർത്തൃനിയോഗേന വാനരവേഷമായ്

പൃത്ഥ്വിയിൽ വന്നു പിറന്നിരിയ്ക്കുന്നതും.
പണ്ടു നാമേറ്റം തപസ്സുചെയ്തീശനെ-
ക്കണ്ടു വണങ്ങി പ്രസാദിച്ചു മാധവൻ
തന്നുടെ പാരിഷദന്മാരുടെ പദം
തന്നതിപ്പൊഴും പരിചരിച്ചിന്നിയും
വൈകുണ്ഠലോകം ഗമിച്ചു വാണീടുവാൻ
വൈകേണ്ടതേതുമില്ലെന്നറിഞ്ഞീടു നീ.'
അംഗദനോടിവണ്ണം പവനാത്മജൻ
മംഗളവാക്കുകൾ ചൊല്ലിപ്പലതരം
ആശ്വസിപ്പിച്ചുടൻ വിന്ധ്യാചലം പുക്കു
കാശ്യപീപുത്രിയെ നോക്കിനോക്കി ദ്രുതം
ദക്ഷിണവാരിധിതീരം മനോഹരം
പുക്കു മഹേന്ദ്രാചലേന്ദ്രപദം മുദാ.
ദുസ്തരമേറ്റമഗാധം ഭയങ്കരം
ദുഷ്പ്രാപമാലോക്യ മർക്കടസഞ്ചയം
വൃത്രാദിപുത്രാത്മജാദികളൊക്കെയും
ത്രസ്തരായത്യാകുലം പൂണ്ടിരുന്നുടൻ
ചിന്തിച്ചു ചിന്തിച്ചു മന്ത്രിച്ചിതന്യോന്യ-
'മെന്തിനിച്ചെയ്വതു സന്തതമോർക്ക നാം.
ഗഹ്വരംപുക്കു പരിഭ്രമിച്ചേത്രയും
വിഹ്വലന്മാരായ്ക്കഴിഞ്ഞിതു മാസവും.
തണ്ടാരിൽമാതിനെക്കണ്ടീല നാം ദശ-
കണ്ഠനേയും കണ്ടുകിട്ടീല കുത്രചിൽ
സുഗ്രീവനും തീക്ഷ്ണദണ്ഡനത്രേ തുലോം
നിഗ്രഹിച്ചീടുമവൻ നമ്മെ നിർണ്ണയം.
ക്രുദ്ധനായുള്ള സുഗ്രീവൻ വധിയ്ക്കയിൽ
നിത്യോപവാസേന മൃത്യു ഭവിപ്പതു
മുക്തിയ്ക്കു നല്ലു നമുക്കു പാർത്തോള'മെ-
ന്നിത്ഥം നിരൂപിച്ചുറച്ചു കപികുലം

ദർഭ വിരിച്ചു കിടന്നിതെല്ലാവരും
കല്പിച്ചതിങ്ങനെ നമ്മെയെന്നോർത്തവർ.

18th DAY

സമ്പാതിവാക്യം

അപ്പോൾ മഹേന്ദ്രാചലേന്ദ്രഗുഹാന്തരാൽ
ഗൃദ്ധ്രം പുറത്തു പതുക്കെപ്പുറപ്പെട്ടു
വൃദ്ധനായുള്ളൊരു ഗൃദ്ധ്രപ്രവരനും
പൃത്ഥ്വീധരപ്രവരോത്തുംഗരൂപനായ്
ദൃഷ്ട്വാ പരക്കെക്കിടക്കും കപികളെ-
ത്തുഷ്ട്യാ പറഞ്ഞിതു ഗൃദ്ധ്രകുലാധിപൻ
'പക്ഷമില്ലാതോരെനിക്കു ദൈവം ബഹു-
ഭക്ഷണം തന്നതു ഭാഗ്യമല്ലോ ബലാൽ.
മുമ്പിൽ മുമ്പിൽ പ്രാണഹാനി വരുന്നതു
സംപ്രീതിപൂണ്ടു ഭക്ഷിയ്ക്കാമനുദിനം.'
ഗൃദ്ധ്രവാക്യംകേട്ടു മർക്കടസംഘം പരി-
ത്രസ്തരായന്യോന്യമാശു ചൊല്ലീടിനാർ:
'അദ്രീന്ദ്രതുല്യനായോരു ഗൃദ്ധ്രാധിപൻ
സത്വരം കൊത്തിവിഴുങ്ങുമെല്ലാരെയും.
നിഷ്ഫലം നാം മരിച്ചീടുമാറായിതു
കല്പിതമാർക്കും തടുക്കരുതേതുമേ.
നമ്മാലൊരുകാര്യവും കൃതമായീല
കർമ്മദോഷങ്ങൾ പറയാവതെന്തഹോ!
രാമകാര്യത്തെയും സാധിച്ചതില്ല നാം
സ്വാമിയുടെ ഹിതവും വന്നതില്ലല്ലോ.
വ്യർത്ഥമിവനാൽ മരിയ്ക്കുന്നു വന്നതു-
മെത്രയും പാപികളാകതന്നെ വയം.
നിർമ്മലനായ ധർമ്മാത്മാ ജടായുതൻ
നന്മയോർത്തോളം പറയാവതല്ലല്ലോ.

വർണ്ണിപ്പതിന്നു പണിയുണ്ടവനുടെ
പുണ്യമോർത്താൽ മറ്റൊരുത്തർക്കു കിട്ടുമോ?
ശ്രീരാമകാര്യാർത്ഥമാശു മരിച്ചവൻ
ചേരുമാറായിതു രാമപാദാംബുജേ
പക്ഷിയെന്നാകിലും മോക്ഷം ലഭിച്ചിതു
പക്ഷീന്ദ്രവാഹനാനുഗ്രഹം വിസ്മയം.'
വാനരഭാഷിതം കേട്ടു സമ്പാതിയും
മാനസാനന്ദം കലർന്നു ചോദിച്ചിതു:
'കർണ്ണപീയൂഷസമാനമാം വാക്കുകൾ
ചൊന്നതാരിന്നു ജടായുവെന്നിങ്ങനെ?
നിങ്ങളാരെന്തുപറയുന്നിതന്യോന്യ-
മിങ്ങു വരുവിൻ ഭയപ്പെടായ്കേതുമേ.'
ഉമ്പർകോൻ പൌത്രനുമമ്പോടതു കേട്ടു
സമ്പാതിതന്നുടെ മുമ്പിലാമ്മാറുചെ-
ന്നംഭോജലോചനൻ തൻ പാദപങ്കജം
സംഭാവ്യ സമ്മോദമുൾക്കൊണ്ടു ചൊല്ലിനാൻ:
'സൂര്യകുലജാതനായ ദശരഥ-
നാര്യപുത്രൻ മഹാവിഷ്ണു നാരായണൻ
പുഷ്കരനേത്രനാം രാമൻതിരുവടി
ലക്ഷ്മണനായ സഹോദരനും നിജ-
ലക്ഷ്മിയാം ജാനകിയോടും തപസ്സിനായ്
പുക്കിതു കാനനം താതജ്ഞയാ പുരാ.
കട്ടുകൊണ്ടീടിനാൻ തല്ക്കാലമെത്രയും
ദുഷ്ടനായുള്ള ദശമുഖൻ സീതയെ
ലക്ഷ്മണനും കമലേക്ഷണനും പിരി-
ഞ്ഞക്ഷോണീപുത്രി മുറയിട്ടതും കേട്ടു
തൽക്ഷണം ചെന്നു തടുത്തു യുദ്ധംചെയ്താ-
നക്ഷണദാചരനോടു ജടായുവാം

പക്ഷിപ്രവരനതിനാൽ വലഞ്ഞൊരു
രക്ഷോവരൻ നിജചന്ദ്രഹാസംകൊണ്ടു
പക്ഷവും വെട്ടിയറുത്താനതുനേരം
പക്ഷീന്ദ്രനും പതിച്ചാൻ ധരണീതലേ
ഭർത്താവിനെക്കണ്ടു വൃത്താന്തമൊക്കവേ
സത്യം പറഞ്ഞൊഴിഞ്ഞെന്നുമേ നിന്നുടെ
മൃത്യുവരായ്കെന്നനുഗ്രഹിച്ചാൾ ധരാ–
പുത്രിയും, തൽപ്രസാദേന പക്ഷീന്ദ്രനും
രാമനെക്കണ്ടു വൃത്താന്തമറിയിച്ചു
രാമസായൂജ്യം ലഭിച്ചിതു ഭാഗ്യവാൻ.
അർക്കകുലോത്ഭവനാകിയ രാമനു–
മർക്കജനോടഗ്നിസാക്ഷികമാംവണ്ണം
സഖ്യവും ചെയ്തുടൻ കൊന്നിതു ബാലിയെ;
സുഗ്രീവനായ്ക്കൊണ്ടു രാജ്യവും നൽകിനാൻ.
വാനരാധീശ്വരനായ സുഗ്രീവനും
ജാനകിയെത്തിരഞ്ഞാശു കണ്ടീടുവാൻ
ദിക്കുകൾനാലിലും പോകെന്നയച്ചിതു
ലക്ഷം കപിവരന്മാരെയോരോ ദിശി.
ദക്ഷിണദിക്കിനു പോന്നിതു ഞങ്ങളും
രക്ഷോവരനെയും കണ്ടതില്ലെങ്ങുമേ.
മുപ്പതു നാളിനകത്തു ചെന്നീടായ്കി–
ലപ്പോളവരെ വധിയ്ക്കും കപിവരൻ .
പാതാളമുൾപ്പുക്കു വാസരം പോയതു–
മേതുമറിഞ്ഞീല, ഞങ്ങളതുകൊണ്ടു
ദർഭ വിരിച്ചു കിടന്നു മരിപ്പതി–
ന്നപ്പോൾ ഭവാനെയും കണ്ടുകിട്ടി ബലാൽ.
ഏതാനുമുണ്ടറിഞ്ഞിട്ടു നീയെങ്കിലോ
സീതാവിശേഷം പറഞ്ഞുതരേണമേ.

ഞങ്ങളുടെ പരമാർത്ഥവൃത്താന്തങ്ങ-
ളിങ്ങനേയുള്ളൊന്നു നീയറിഞ്ഞീടെടോ.
താരേയവാക്കുകൾ കേട്ടു സമ്പാതിയു-
മാരൂഢമോദമവനോടു ചൊല്ലിനാൻ.:
'ഇഷ്ടനാം ഭ്രാതാവെനിയ്ക്കു ജടായു, ഞാ-
നൊട്ടുനാളുണ്ടവനോടു പിരിഞ്ഞതും.
ഇന്നനേകായിരം വത്സരംകൂടി ഞാ-
നെന്നുടെ സോദരൻ വാർത്ത കേട്ടീടിനേൻ.
എന്നുടെ സോദരനായുദകക്രിയ-
യ്ക്കേന്നേയെടുത്തു ജലാന്തികേ കൊണ്ടുപോയ്
നിങ്ങൾ ചെയ്യിപ്പിനുദകകർമ്മാദികൾ ;
നിങ്ങൾക്കു വാക്സഹായം ചെയ്‌വനാശു ഞാൻ.
അപ്പോളവനെയെടുത്തു കപികളു-
മബ്ധിതീരത്തു വെച്ചീടിനാരാദരാൽ.
തത്സലിലേ കുളിച്ചഞ്ജലിയും നൽകി
വത്സനാം ഭ്രാതാവിനായ്ക്കൊണ്ടു സാദരം.
സ്വസ്ഥാനദേശത്തിരുത്തിനാർ പിന്നുയു-
മുത്തമന്മാരായ വാനരസഞ്ചയം.

സ്വസ്ഥനായ് സമ്പാതി ജാനകിതന്നുടെ
വൃത്താന്തമാശു പറഞ്ഞുതുടങ്ങിനാൻ:
തുംഗമായീടും ത്രികൂടാചലോപരി
ലങ്കാപുരിയുണ്ടു മദ്ധ്യേ സമുദ്രമായ്.
തത്ര മഹാശോകകാനനേ ജാനകി
നക്തഞ്ചരീജനമദ്ധ്യേ വസിയ്ക്കുന്നു.
ദൂരമൊരുനൂറു യോജനയുണ്ടതു
നേരേ നമുക്കു കാണാം ഗൃദ്ധ്രനാകയാൽ.
സാമർത്ഥ്യമാർക്കതു ലംഘിപ്പതിന്നവൻ

ഭൂമിതനൂജയെക്കണ്ടു വരും ധ്രുവം.
സോദരനെക്കൊന്ന ദുഷ്ടനെക്കൊല്ലേണ-
മേതൊരുജാതിയും പക്ഷവുമില്ല മേ.
യത്നേന നിങ്ങൾ കടക്കണമാശു പോയ്
രത്നാകരം പിന്നെ വന്നു രഘൂത്തമൻ
രാവണൻതന്നെയും നിഗ്രഹിയ്ക്കും ക്ഷണാ-
ലേവമിതിന്നു വഴിയെന്നു നിർണ്ണയം.'
'രത്നാകരം ശതയോജനവിസ്തൃതം
യത്നേന ചാടിക്കടന്നു ലങ്കാപുരം
പുക്കു വൈദേഹിയെക്കണ്ടു പറഞ്ഞുട-
നിക്കരച്ചാടിക്കടന്നു വരുന്നതും
തമ്മിൽ നിരൂപിയ്ക്ക,' നാമെന്നൊരുമിച്ചു
തമ്മിലന്യോന്യം പറഞ്ഞുതുടങ്ങിനാർ.
സമ്പാതിതന്നുടെ പൂർവവൃത്താന്തങ്ങ-
ളമ്പോടു വാനരന്മാരോടു ചൊല്ലിനാൻ:
ഞാനും ജടായുവാം ഭ്രാതാവുമായ് പുരാ
മാനേന ദർപ്പിതമാനസന്മാരുമായ്
വേഗബലങ്ങൾ പരീക്ഷിപ്പതിന്നതി-
വേഗം പറന്നിതു മേൽപോട്ടു ഞങ്ങളും.
മാർത്താണ്ഡമണ്ഡലപര്യന്തമുല്ലതി-
ച്ചാർത്തരായ്വന്നു ദിനകരരശ്മിയാൽ.
തൽക്ഷണേ തീയും പിടിച്ചിതനുജനു
പക്ഷപുടങ്ങളി,ലപ്പോളവനെ ഞാൻ
രക്ഷിപ്പതിനുടൻ പിന്നിലാക്കീടിനേൻ.
പക്ഷം കരിഞ്ഞു ഞാൻ വീണിതു ഭൂമിയിൽ.
പക്ഷദ്വയത്തോടു വീണാനനുജനും;
പക്ഷികൾക്കാശ്രയം പക്ഷമല്ലോ നിജം.
വിന്ധ്യാചലേന്ദ്രശിരസി വീണീടിനേ-

നന്ധനായ് മൂന്നു ദിനം കിടന്നീടിനേൻ.
പ്രാണശേഷത്താലുണർന്നോരു നേരത്തു
കാണായിതു ചിറകും കരിഞ്ഞിങ്ങനെ.
ദിഗ്ഭ്രമംപൂണ്ടു ദേശങ്ങളറിയാഞ്ഞു
വിഭ്രാന്തമാനസനായുഴന്നങ്ങനെ
ചെന്നേൻ നിശാകരതാപസൻതന്നുടെ
പുണ്യാശ്രമത്തിനു പൂർണ്ണഭാഗ്യോദയാൽ.
കണ്ടു മഹാമുനി ചൊല്ലിനാനെന്നോടു
പണ്ടു കണ്ടുള്ളോരറിവുനിമിത്തമായ്;
എന്തു സമ്പാതേ! വിരൂപനായ്വന്നതി–
നെന്തുമൂലമിതാരാലകപ്പെട്ടതും?
എത്രയും ശക്തനായോരു നിനക്കിന്നു
ദഗ്ദ്ധമാവാനെന്തു പക്ഷം പറക നീ.'
എന്നതു കേട്ടു ഞാനെന്നുടെ വൃത്താന്ത–
മൊന്നൊഴിയാതെ മുനിയോടു ചൊല്ലിനേൻ.
പിന്നെയും കൂപ്പിത്തൊഴുതു ചോദിച്ചിതു:
'സന്നമായ്വന്നു ചിറകും ദയാനിധേ!
ജീവനത്തെദ്ധരിയ്ക്കേണ്ടുമുപായമി–
ന്നേവമെന്നെന്നോടു ചൊല്ലിത്തരേണമേ!'
എന്നതു കേട്ടു ചിരിച്ചു മഹാമുനി
പിന്നെദ്ദയാവശനായരുളിച്ചെയ്തു;
'സത്യമായുള്ളതു ചൊല്ലുന്നതുണ്ടു ഞാൻ
കൃത്യം നിനക്കൊത്തവണ്ണം കുരുഷ്വ നീ.
ദേഹംനിമിത്തമീ ദുഃഖമറിക നീ
ദേഹമോർക്കിൽ കർമ്മസംഭവം നിർണ്ണയം.
ദേഹത്തിലുള്ളോരഹംബുദ്ധി കൈക്കൊണ്ടു
മോഹാദഹംകൃതി കർമ്മങ്ങൾ ചെയ്യുന്നു.
മിഥ്യയായുള്ളോരവിദ്യാസമുത്ഭവ–

വസ്തുവായുള്ളോന്നഹംകാരമോർക്ക നീ.
ചിച്ഛായയോടു സംയുക്തമായ് വർത്തതേ
തപ്തമായുള്ളോരയഃപിണ്ഡവൽ സദാ.
തേന ദേഹത്തിന്നു താദാത്മ്യയോഗേന
താനൊരു ചേതനവാനായ് ഭവിയ്ക്കുന്നു.
ദേഹോഹമെന്നുള്ള ബുദ്ധിയുണ്ടായ്വരു-
മാഹന്ത! നൂനമാത്മാവിനു മായയാ.
ദേഹോഹമദ്വൈവശ്യ കർമ്മകർത്താഹമി-
ത്യാഹന്ത! സങ്കല്പ്യ സർവഥാ ജീവനും
കർമ്മങ്ങൾ ചെയ്തു ഫലങ്ങളാൽ ബദ്ധനായ്
സമ്മോഹമാർന്നു ജനനമരണമാം
സംസാരസൗഖ്യദുഃഖാദികൾ സാധിച്ചു
ഹംസപദങ്ങൾ മറന്നു ചമയുന്നു.
മേല്പോട്ടുമാശു കീഴ്പോട്ടും ഭ്രമിച്ചതി-
താല്പര്യവാൻ പുണ്യപാപാത്മകൈസ്സ്വയം
'എത്രയും പുണ്യങ്ങൾ ചെയ്തേൻ വളരെ ഞാൻ
വിത്താനുരൂപേണ യജ്ഞദാനാദികൾ
ദുർഗ്ഗതി നീക്കിസ്സുഖിച്ചു വസിയ്ക്കണം
സ്വർഗ്ഗം ഗമി'ച്ചെന്നു കല്പിച്ചിരിയ്ക്കവേ
മൃത്യു ഭവിച്ചു സുഖിച്ചു വാഴുംവിധൌ
ഉത്തമാംഗം കൊള്ളവീഴുമധോഭുവി.
പുണ്യമൊടുങ്ങിയാലിന്ദുതന്മണ്ഡലേ
ചെന്നു പതിച്ചു നീഹാരസമേതനായ്
ഭൂമൗ പതിച്ചു ശാല്യാദികളായ് ഭവി-
ച്ചാമോദമുൾക്കൊണ്ടു വാഴും ചിരതരം.
പിന്നെപ്പുരുഷൻ ഭുജിയ്ക്കുന്ന ഭോജ്യങ്ങൾ
തന്നെ ചതുർവിധമായ്ഭവിയ്ക്കും ബലാൽ.
എന്നതിലൊന്നു രേതസ്സായ് ചമഞ്ഞതു

ചെന്നു സീമന്തിനീയോനിയിലായ്‌വരും.
യോനിരക്തത്തോടു സംയുക്തമായ് വന്നു
താനേ ജരായുപരിവേഷ്ടിതവുമാം.
ഏകദിനേന കലർന്നു കലലമാ-
മേകീഭവിച്ചാലതും പിന്നെ മെല്ലവേ
പഞ്ചരാത്രം കൊണ്ടു ബുദ്ബുദാകാരമാം
പഞ്ചദിനം കൊണ്ടു പിന്നെ യഥാക്രമം
മാംസപേശിത്വം ഭവിയ്ക്കുമതിന്നതു
മാസാർദ്ധകാലേന പിന്നെയും മെല്ലവേ
പേശീരുധിരപരിപ്ലുതമായ് വരു-
മാശു തസ്യാമങ്കുരോല്പത്തിയും വരും.
പിന്നെയൊരു പഞ്ചവിംശതിരാത്രിയാൽ
പിന്നെയൊരു മൂന്നുമാസേന സന്ധിക-
ളംഗങ്ങൾതോറും ക്രമേണ ഭവിച്ചീടു-
മംഗുലീജാലവും നാലുമാസത്തിനാൽ.
ദന്തങ്ങളും നഖപങ്ക്തിയും ഗുഹ്യവും
സന്ധിയ്ക്കും നാസികാകർണ്ണനേത്രങ്ങളും
പഞ്ചമാസംകൊണ്ടു, ഷഷ്ഠമാസേ പുന: (ഛ്) -
കിഞ്ചനപോലും പിഴയാതെ ദേഹിനാം
കർണ്ണയോശ്ഛിദ്രം ഭവിയ്ക്കുമതിസ്ഫുടം.
പിന്നെ മേഢ്രോപസ്ഥനാഭിപായുക്കളും
സപ്തമേ മാസി ഭവിയ്ക്കും, പുനരുടൻ
ഗുപ്തമായോരു ശിരഃകേശരോമങ്ങൾ
അഷ്ടമേ മാസി ഭവിയ്ക്കും, പുനരപി
പുഷ്ടമായീടും ജഠരസ്ഥലാന്തരേ,
ഒൻപതാം മാസേ വളരും ദിനംപ്രതി;
കമ്പം കരചരാണാദികൾക്കും വരും.
പഞ്ചമേ മാസി ചൈതന്യവാനായ് വരു-

മഞ്ജസാ ജീവൻ ക്രമേണ ദിനേ ദിനേ.
നാഭിസൂത്രാല്പരന്ധ്രേണ മാതാവിനാൽ
സാപേക്ഷമായ ഭുക്താന്നരസത്തിനാൽ
വർദ്ധതേ ഗർഭഗമായ പിണ്ഡം മുഹുർ-
മൃത്യുവരാ നിജകർമ്മബലത്തിനാൽ.
പൂർവജന്മങ്ങളും കർമ്മങ്ങളും നിജം
സർവകാലം നിരൂപിച്ചു നിരൂപിച്ചു
ദുഃഖിച്ചു ജാഠരവഹ്നിപ്രതപ്തനായ്
തല്പാരണങ്ങൾ പറഞ്ഞുതുടങ്ങിനാൻ:
'പത്തുനൂറായിരം യോനികളിൽ ജനി-
ച്ചെത്ര കർമ്മങ്ങളനുഭവിച്ചേനഹം.
പുത്രദാരാർത്ഥബന്ധുക്കൾ സംബന്ധവു-
മെത്ര നൂറായിരംകോടി കഴിഞ്ഞിതു.
നിത്യകുടുംബഭരണൈകസക്തനായ്
വിത്തമന്യായമായാർജ്ജിച്ചിതന്വഹം.
വിഷ്ണുസ്മരണവും ചെയ്തുകൊണ്ടീല ഞാൻ
കൃഷ്ണകൃഷ്ണേതി ജപിച്ചീലൊരിക്കലും.
തൽഫലമെല്ലാമനുഭവിച്ചീടുന്നി-
തിപ്പോളിവിടെക്കിടന്നു ഞാനിങ്ങനെ.
ഗർഭപാത്രത്തിൽനിന്നെന്നു ബാഹ്യസ്ഥലേ
കെൽപോടെനിക്കു പുറപ്പെട്ടുകൊള്ളാവൂ?
ദുഷ്കർമ്മമൊന്നുമേ ചെയ്യുന്നതില്ല ഞാൻ
സല്ക്കർമ്മജാലങ്ങൾ ചെയ്യുന്നതേയുള്ളൂ.
നാരായണസ്വാമിതന്നെയൊഴിഞ്ഞു മ-
റ്റാരെയും പൂജിക്കയില്ല ഞാനെന്നുമേ.
ഇത്യാദി ചിന്തിച്ചു ചിന്തിച്ചു ജീവനും
ഭക്ത്യാ ഭഗവൽസ്തുതി തുടങ്ങീടിനാൻ .
പത്തുമാസം തികയും വിധൗ ഭൂതലേ

ചിത്തതാപേന പിറക്കും വിധിവശാൽ . 2090
സുതിവാതത്തിൻ ബലത്തിനാൽ ജീവനും
ജാതനാം യോനിരന്ധ്രേണ പീഡാന്വിതം
പാല്യമാനോപി മാതാപിതാക്കന്മാരാൽ
ബാല്യാദിദുഃഖങ്ങളെന്തു ചൊല്ലാവതും!
യൗവനദുഃഖവും വാർദ്ധക്യദുഃഖവും
സർവവുമോർത്തോളമേതും പൊറാ സഖേ!
നിന്നാലനുഭൂതമായുള്ളതെന്തിനു
വർണ്ണിച്ചു ഞാൻ പറയുന്നു വൃഥാ ബലാൽ?
ദേഹോഹമെന്നുള്ള ഭാവനയാ മഹാ-
മോഹേന സൌഖ്യദുഃഖങ്ങളുണ്ടാകുന്നു. 2100
ഗർഭവാസാദി ദുഃഖങ്ങളും ജന്തുവ-
ർഗ്ഗോത്ഭവനാശവും ദേഹമൂലം സഖേ!
സ്ഥൂലസൂക്ഷ്മാത്മകദേഹദ്വയാൽ പരം
മേലേയിരിപ്പതാത്മാ പരൻ കേവലൻ.
ദേഹാദികളിൽ മമത്വമുപേക്ഷിച്ചു
മോഹമകന്നാത്മജ്ഞാനിയായ് വാഴ്ക നീ.
ശുദ്ധം സദാ ശാന്തമാത്മാനമവ്യയം
ബുദ്ധം പരബ്രഹ്മമാനന്ദമദ്വയം
സത്യം സനാതനം നിത്യം നിരുപമം
തത്ത്വമേകം പരം നിർഗ്ഗുണം നിഷ്കളം 2110
സച്ചിന്മയം സകലാത്മകമീശ്വര-
മച്യുതം സർവജഗന്മയം ശാശ്വതം
മായാവിനിർമ്മുക്തമെന്നറിയുന്നേരം
മായാവിമോഹമകലുമെല്ലാവനും.
പ്രാരബ്ധകർമ്മവേഗാനുരൂപം ഭൂവി
പാരമാർത്ഥ്യാത്മനാ വാഴുക നീ സഖേ!
മറ്റൊരുപദേശവും പറയാം തവ

ചെറ്റു ദുഃഖം മനഃകാമ്പിലുണ്ടാകൊലാ.
ത്രേതായുഗേ വന്നു നാരായണൻ ഭുവി
ജാതനായീടും ദശരഥപുത്രനായ്.
നക്തഞ്ചരേന്ദ്രനെ നിഗ്രഹിച്ചമ്പോടു
ഭക്തജനത്തിനു മുക്തി വരുത്തുവാൻ
ദണ്ഡകാരണ്യത്തിൽ വാഴും വിധൌ ബലാൽ
ചണ്ഡനായുള്ള ദശാസ്യനാം രാവണൻ
പുണ്ഡരീകോൽഭൂതയാകിയ സീതയെ
പണ്ഡിതന്മാരായ രാമസൌമിത്രികൾ
വേർപെട്ടിരിയ്ക്കുന്നനേരത്തു വന്നു ത-
ന്നാപത്തിനായ് കട്ടുകൊണ്ടുപോം മായയാ.
ലങ്കയിൽക്കൊണ്ടു വെച്ചീടും ദശാന്തരേ
പങ്കജലോചനയെത്തിരഞ്ഞീടുവാൻ
മർക്കടരാജനിയോഗാൽ കപികുലം
ദക്ഷിണവാരിധി തീരദേശേ വരും.
തത്ര സമാഗമം നിന്നോടു വാനരർ-
ക്കെത്തുമൊരു നിമിത്തേന നിസ്സംശയം.
എന്നാലവരോടു ചൊല്ലിക്കൊടുക്ക നീ
തന്വംഗി വാഴുന്ന ദേശം ദയാവശാൽ.
അപ്പോൾ നിനക്കു പക്ഷങ്ങൾ നവങ്ങളാ-
യുത്ഭവിച്ചീടുമതിനില്ല സംശയം.'
എന്നെപ്പറഞ്ഞു ബോധിപ്പിച്ചിതിങ്ങനെ
മുന്നം നിശാകരനായ മഹാമുനി.
വന്നതു കാണ്മിൻ ചിറകുകൾ പുത്തനാ-
യെന്നേ വിചിത്രമേ! നന്നുനന്നെത്രയും.
ഉത്തമതാപസന്മാരുടെ വാക്യവും
സത്യമല്ലാതെ വരികയില്ലെന്നുമേ.
ശ്രീരാമദേവകഥാമൃതമാഹാത്മ്യ-

മാരാലുമോർത്താലറിയാവതല്ലേതും.
രാമനാമാമൃതത്തിന്നു സമാനമായ്
മാമകേ മാനസേ മറ്റു തോന്നീലഹോ!
നല്ലതു മേന്മേൽ വരേണമേ നിങ്ങൾക്കു
കല്യാണഗാത്രിയെക്കണ്ടുകിട്ടേണമേ!
നന്നായതിപ്രയത്നം ചെയ്കിലർണ്ണവ-
മിന്നുതന്നെ കടക്കായ് വരും നിർണ്ണയം.
ശ്രീരാമനാമസ്മൃതികൊണ്ടു സംസാര-
വാരാന്നിധിയെക്കടക്കുന്നിതേവരും.
രാമഭാര്യാലോകനാർത്ഥമായ് പോകുന്ന
രാമഭക്തന്മാരാം നിങ്ങൾക്കൊരിക്കലും
സാഗരത്തെക്കടന്നീടുവാനേതുമൊ-
രാകുലമുണ്ടാകയില്ലൊരുജാതിയും.’
എന്നു പറഞ്ഞു പറന്നു മറഞ്ഞിത-
ത്യുന്നതനായ സമ്പാതി വിഹായസാ.

സമുദ്രലംഘനചിന്ത

പിന്നെക്കപിവരന്മാർ കൗതുത്തോടു-
മന്യോന്യമാശു പറഞ്ഞുതുടങ്ങിനാർ,
ഉഗ്രം മഹാനക്രചക്രഭയങ്കര-
മഗ്രേ സമുദ്രമാലോക്യ കപികുലം
‘എങ്ങനെ നാമിതിനെക്കടക്കുന്നവാ-
റെങ്ങും മറുകര കാണ്മാനുമില്ലല്ലോ.
ആവതല്ലാത്തതു ചിന്തിച്ചു ഖേദിച്ചു
ചാവതിനെന്താവകാശം കപികളേ!’
ശക്രതനയതനൂജനാമംഗദൻ
മർക്കടനായകന്മാരോടു ചൊല്ലിനാൻ:
‘എത്രയും വേഗബലമുള്ള ശൂരന്മാർ

ശക്തിയും വിക്രമവും പാരമുണ്ടല്ലോ.
നിങ്ങളെല്ലാവർക്കു, മെന്നാലിവരിൽ വെ-
ച്ചിങ്ങുവന്നെന്നോടൊരുത്തൻ പറയണം.
ഞാനിതിനാളെന്നവനല്ലോ നമ്മുടെ-
പ്രാണനെ രക്ഷിച്ചുകൊള്ളുന്നതും ദൃഢം.
സുഗ്രീവരാമസൌമിത്രികൾക്കും ബഹു-
വ്യഗ്രം കളഞ്ഞു രക്ഷിയ്ക്കുന്നതുമവൻ .'
അംഗദനിങ്ങനെ ചൊന്നതു കേട്ടവർ
തങ്ങളിൽ തങ്ങളിൽ നോക്കിനാരേവരും.
ഒന്നും പറഞ്ഞീലൊരുത്തരുമംഗദൻ
പിന്നെയും വാനരന്മാരോടു ചൊല്ലിനാൻ
'ചിത്തേ നിരൂപിച്ചു നിങ്ങളുടെ ബലം
പ്രത്യേകമുച്ചൃതാമുദ്യോഗപൂർവകം.'
ചാടാമെനിയ്ക്കു ദശയോജനവഴീ
ചാടാമിരുപതെനിയ്ക്കെന്നൊരു കപി.
മുപ്പതു ചാടാമെനിയ്ക്കെന്നപരനു-
മപ്പടി നാല്പതാമെന്നു മറ്റേവനും.
അൻപതറുപതെഴുപതുമാമെന്നു
മെൺപതു ചാടാമെനിയ്ക്കെന്നൊരുവനും.
തൊണ്ണൂറു ചാടുവാൻ ദണ്ഡമില്ലേകനെ-
ന്നർണ്ണവമോ നൂറു യോജനയുണ്ടല്ലോ.
'ഇക്കണ്ട നമ്മിലാർക്കും കടക്കാവത-
ല്ലിക്കടൽ മർക്കടവീരരേ! നിർണ്ണയം.
മുന്നം ത്രിവിക്രമൻ മൂന്നു ലോകങ്ങളും
ഛന്നനായ് മൂന്നടിയായളക്കും വിധൌ
യൗവനകാലേ പെരുമ്പറയും കൊട്ടി
മൂവേഴുവട്ടം വലത്തു വെച്ചീടിനേൻ.
വാർദ്ധക്യഗ്രസ്തനായേനിദാനീം ലവ-

ണാബ്ധി കടപ്പാനുമില്ല വേഗം മമ.
ഞാനിരുപത്തൊന്നുവട്ടം പ്രദക്ഷിണം
ദാനവാരിയ്ക്കു ചെയ്തേൻ ദശമാത്രയാ.
കാലസ്വരൂപനാമീശ്വരൻതന്നുടെ
ലീലകളോർത്തോളമത്ഭുതമെത്രയും,'
ഇത്ഥമജാത്മജൻ ചൊന്നതു കേട്ടതി–
നുത്തരം വൃത്രാരിപൌത്രനും ചൊല്ലിനാൻ:
'അങ്ങോട്ടു ചാടാമെനിയ്ക്കെന്നു നിർണ്ണയ–
മിങ്ങോട്ടു പോരുവാൻ ദണ്ഡമുണ്ടാകിലാം.'
'സാമത്ഥ്യമില്ല മറ്റാർക്കുമെന്നാകിലും
സാമർത്ഥ്യമുണ്ടു ഭവാനിതിനെങ്കിലും
ഭൃത്യജനങ്ങളയയ്ക്കയില്ലെന്നുമേ
ഭൃത്യരിലേകനുണ്ടാമെന്നതേ വരൂ.'
'ആർക്കുമേയില്ല സാമർത്ഥ്യമനശനം.
ദീക്ഷിച്ചുതന്നെ മരിയ്ക്ക നല്ലൂ വയം'
താരേയനേവം പറഞ്ഞോർത്തരം
സാരസസംഭവനന്ദൻ ചൊല്ലിനാൻ:
'എന്തു ജഗൽപ്രാണനന്ദനനിങ്ങനെ
ചിന്തിച്ചിരിയ്ക്കുന്നതേതും പറയാതെ?
കുണ്ഠനായ്ത്തന്നെയിരുന്നുകളകയോ?
കണ്ടീല നിന്നെയൊഴിഞ്ഞു മറ്റാരെയും.
ദാക്ഷായണീഗർഭപാത്രസ്ഥനായൊരു
സാക്ഷാൽ മഹാദേവബീജമല്ലോ ഭവാൻ.
പിന്നെ വാതാത്മജനാകയുമു,ണ്ടവൻ
തന്നോടു തുല്യൻ ബലവേഗമോർക്കിലോ.
കേസരിയെക്കൊന്നു താപം കളഞ്ഞൊരു
കേസരിയാകിയ വാനരനാഥനു
പുത്രനായഞ്ജന പെറ്റുളവായൊരു

സത്വഗുണപ്രധാനൻ ഭവാൻ കേവലം.
അഞ്ജനാഗർഭച്യുതനായവനിയി–
ലഞ്ജസാ ജാതനായ് വീണനേരം ഭവാൻ
അഞ്ഞൂറു യോജന മേൽപോട്ടു ചാടിയ–
തും ഞാനറിഞ്ഞിരിയ്ക്കുന്നിതു മാനസേ.
ചണ്ഡകിരണനുദിച്ചു പൊങ്ങുന്നേരം
മണ്ഡലംതന്നെത്തുടുതുടെക്കണ്ടു നീ
പക്വമെന്നോർത്തു ഭക്ഷിപ്പാനടുക്കയാൽ
ശക്രനുടെ വജ്രമേറ്റു പതിച്ചതും.
ദുഃഖിച്ചു മാരുതൻ നിന്നെയും കൊണ്ടുപോയ്
പുക്കിതു പാതാളമപ്പോൾ ത്രിമൂർത്തികൾ
മുപ്പത്തുമുക്കോടി വാനവർതമ്മൊടു
മുല്പലസംഭവപുത്രവർഗ്ഗത്തൊടും
പ്രത്യക്ഷമായ് വന്നനുഗ്രഹിച്ചീടിനാർ
മൃത്യു വരാ ലോകനാശം വരുമ്പൊഴും
കല്പാന്തകാലത്തുമില്ല മൃതിയെന്നു
കല്പിച്ചതിന്നിളക്കം വരാ നിർണ്ണയം.
ആമ്നായസാരാർത്ഥമൂർത്തികൾ ചൊല്ലിനാർ
നാമ്നാ ഹനുമാനിവനെന്നു സാദരം.
വജ്രം ഹനുവിങ്കലേറ്റു മുറികയാ–
ലച്ചരിത്രങ്ങൾ മറന്നിതോ മാനസേ?
നിൻ കൈയിലല്ലയോ തന്നതു രാഘവ–
നംഗുലീയമതുമെന്തിനെന്നോർക്ക നീ.
ത്വദ്ബലവീര്യവേഗങ്ങൾ വർണ്ണിപ്പതി–
നിപ്രപഞ്ചത്തിങ്കലാർക്കുമാമല്ലെടോ.'
ഇത്ഥം വിധിസുതൻ ചൊന്നനേരം വായു–
പുത്രനുമുത്ഥായ സത്വരം പ്രീതനായ്
ബ്രഹ്മാണ്ഡമാശു കുലുങ്ങുമാറൊന്നവൻ

സമ്മദാൽ! സിംഹനാദം ചെയ്തരുളിനാൻ.
വാമനമൂർത്തിയെപ്പോലെ വളർന്നവൻ
ഭൂമിധരാകാരനായ്നിന്നു ചൊല്ലിനാൻ:
'ലംഘനംചെയ്തു സമുദ്രത്തെയും പിന്നെ
ലങ്കാപുരത്തെയും ഭസ്മമാക്കി ക്ഷണാൽ
രാവണനെക്കുലത്തോടുമൊടുക്കി ഞാൻ
ദേവിയേയുംകൊണ്ടു പോരുവനിപ്പൊഴേ.
അല്ലായ്കിലോ ദശകണ്ഠനെബ്ബന്ധിച്ചു
മെല്ലവേ വാമകരത്തിലെടുത്തുടൻ
കൂടത്രയത്തോടു ലങ്കാപുരത്തെയും
കൂടെ വലത്തുകരത്തിലാക്കിക്കൊണ്ടു
രാമാന്തികേ വച്ചു കൈതൊഴുതീടുവൻ
രാമാംഗുലീയമെൻ കയ്യിലുണ്ടാകയാൽ.'
മാരുതിവാക്കു കേട്ടോരു വിധിസുത-
നാരൂഢകൌതുകം ചൊല്ലിനാൻ പിന്നെയും:
'ദേവിയെക്കണ്ടു തിരിയേ വരിക നീ
രാവണനോടെതിർത്തീടുവാൻ പിന്നെയാം.
നിഗ്രഹിച്ചീടും ദശാസ്യനെ രാഘവൻ
വിക്രമം കാട്ടുവാനന്നേരമാമല്ലോ.
പുഷ്കരമാർഗ്ഗേണ പോകും നിനക്കൊരു
വിഘ്നം വരായ്ക! കല്യാണം ഭവിക്ക! തേ.
മാരുതദേവനുമുണ്ടരികേ തവ
ശ്രീരാമകാര്യാർത്ഥമായല്ലോ പോകുന്നു.'
ആശീർവചനവും ചെയ്തു കപികുല-
മാശു പോകെന്നു വിധിച്ചോരനന്തരം
വേഗേന പോയ് മഹേന്ദ്രത്തിൻ മുകളേറി
നാഗാരിയെപ്പോലെ നിന്നു വിളങ്ങിനാൻ.

ഇത്ഥം പറഞ്ഞറിയിച്ചോരു തത്തയും
ബദ്ധമോദത്തോടിരുന്നിതക്കാലമേ. 2284

ഇത്യദ്ധ്യാത്മരാമായണേ ഉമാമഹേശ്വരസംവാദേ
കിഷ്കിന്ധാകാണ്ഡം സമാപ്തം.

19th DAY

P.R.IYER
1-8.2023